

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

Sloveniji za 20. rojstni dan

slovenski statistiki

Sloveniji za 20. rojstni dan

slovenski statistiki

Sloveniji za 20. rojstni dan – slovenski statistiki

Avtorji:

Karmen Hren
Jelena Čirjaković
Romana Korenič
Andrej Kralj
Simona Peceli
Ida Repovž Grabnar
Nina Stražičar
Peter Štemberger

Urednica:

Karmen Hren

Besedilo jezikovno uredila:

Ivanka Zobec

Oblikovanje in prelom:

Dušan Weiss, Ada Poklač

Naslovnica

Ada Poklač

Tisk:

Littera picta d. o. o.

Naklada:

2300 izvodov

Izdal in založil:

Statistični urad Republike Slovenije

Publikacija je na voljo na spletnem naslovu:

www.stat.si/pub.asp

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

311.312(497.4)

SLOVENIJI za 20. rojstni dan : slovenski statistiki / [avtorji
Karmen Hren ... [et al.] ; urednica Karmen Hren]. - Ljubljana :
Statistični urad Republike Slovenije, 2011

ISBN 978-961-239-232-1
1. Hren, Karmen
256287744

Slovenski statistiki posvečamo to publikacijo dvajseti obletnici razglasitve samostojne države. V njej prikazujemo s statističnimi podatki in statističnimi zgodbami nekatere dele poti, ki smo jo Slovenija in njeni prebivalci prehodili od leta 1991 do danes, do leta 2011.

Prepričani smo, da boste na naslednjih straneh našli marsikaj zanimivega. Morda vas bo kaj presenetilo, razjezilo, razžalostilo, razveselilo ali pa le potrdilo vaša prepričanja. S publikacijo lahko prispevamo le majhen delček k vašemu znanju, védenju, k vašim občutkom; svojo podobo o življenju v Sloveniji v zadnjih dvajsetih letih si boste seveda izoblikovali sami.

Poznavanje preteklosti je nujen pogoj za izboljšanje prihodnosti; publikacija je tako naš prispevek v mozaik razprav o prihodnosti slovenske družbe. Prikazani podatki olajšujejo objektivno presojo preteklosti, obenem pa bodo – tako upamo – tudi osnova za odločitve, ki bodo izboljšale življenje in blaginjo vseh prebivalcev Slovenije.

Mag. Irena Križman
generalna direktorica
Statističnega urada Republike Slovenije

Tako poteka naše življenje	7
• Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije	8
• Še vedno se nas rodi premalo	13
• Gremo v šolo	14
• Ustvarjamo si družino	17
• Vključujemo se na trg dela	20
• Vstopamo v tretje življenjsko obdobje	22
• Tudi odhajanje je del življenja	25
Kakovost življenja	27
• Okolje, v katerem živimo	28
• Kako skrbimo za svoje zdravje	33
• Premoženijske razmere	37
Delovanje gospodarstva in države	47
• Gospodarski rezultati	48
• Delovanje države	51
• Naše politično udejstvovanje	53

Tako
poteka naše življenje

20 LET SAMOSTOJNOSTI
REPUBLIKA SLOVENIJA

Tako poteka naše življenje

OSNOVNI PODATKI O PREBIVALCIH SLOVENIJE

*“Trikrat mora imeti človek pomoč:
ko se rodi, ko se ženi in ko umre.”*

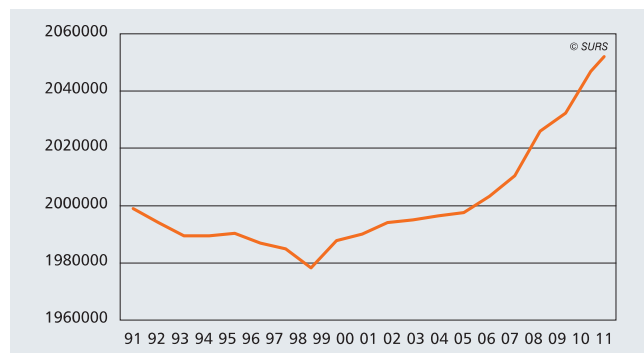
Ljudski pregovor

• • •

• Presegli smo mejo dveh milijonov

1. januarja 2011 je v Sloveniji živelo 2.050.189 prebivalcev; glede na začetek leta 1991 se je število prebivalcev povečalo za 50.244 oseb. Od leta 1991 do leta 1999 se je število prebivalcev Slovenije zmanjševalo, potem pa se je začelo razmeroma hitro povečevati; najbolj se je povečalo v letu 2008, večinoma kot posledica priselitev zaradi dela.

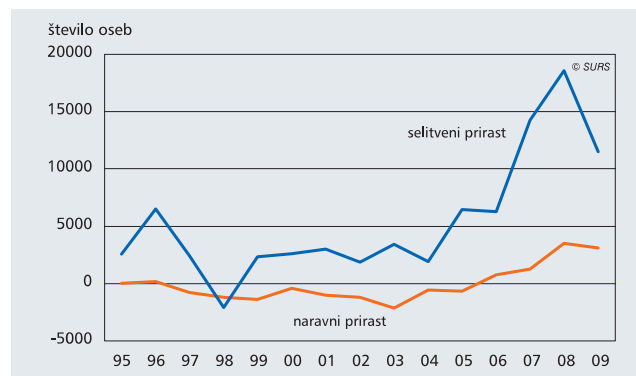
Število prebivalcev

Vir: SURS

Na povečanje števila prebivalcev v zadnjih petnajstih letih so vplivali zlasti pozitivni selitveni tokovi iz tujine; ti so bili najbolj intenzivni v letih gospodarskega razcveta 2007 in 2008, v Slovenijo pa so se priseljevale predvsem osebe iz držav, nastalih na ozemlju nekdanje skupne države (iz Bosne in Hercegovine, Makedonije, Srbije in Hrvaške). Naravni prirast, tj. razlika med številom živorojenih in umrlih, je bil od leta 1997 do leta 2005 negativen, od leta 2006 pa je znova pozitiven (torej se več oseb rodi, kot jih umre).

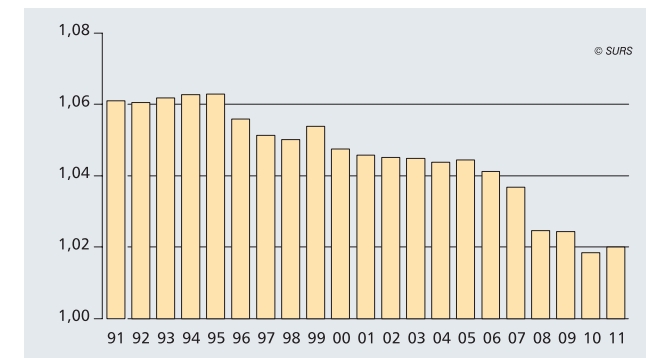
Naravni in selitveni prirast

Vir: SURS

Med prebivalci Slovenije je več žensk kot moških. Na začetku leta 2011 je bilo številčno razmerje med moškimi in ženskami 1 : 1,02, torej en moški na 1,02 ženske. Zanimivo je, da se razlika med številom moških in številom žensk zmanjšuje že od leta 1996 (takrat je bilo to razmerje 1 : 1,06), izraziteje pa se razlika manjša po letu 2007. To kaže, da se priseljujejo zlasti moški in da priselitve vplivajo na spolno sestavo prebivalstva.

Razmerje med številom žensk in številom moških

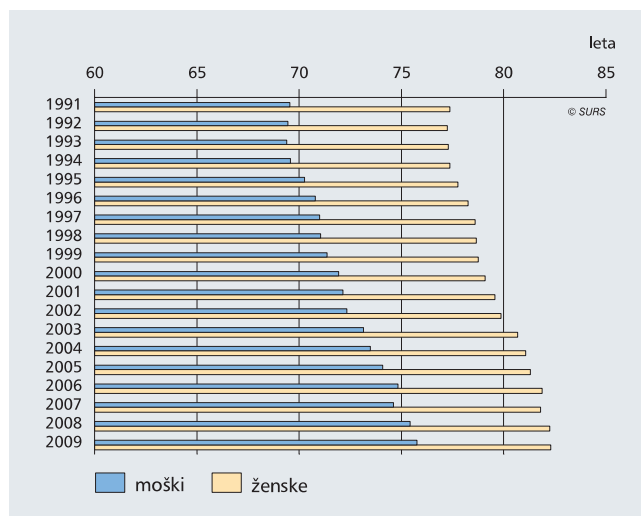
Vir: SURS

• Danes živimo dlje

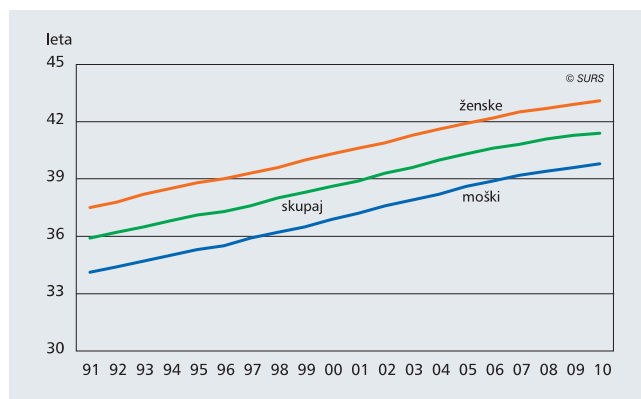
Vse boljše življenjske razmere, v katerih živimo prebivalci Slovenije, se odražajo v daljšanju naše življenjske dobe. Za moške, rojene leta 1991 v Sloveniji, lahko pričakujemo, da bodo živeli 70 let, za moške, rojene leta 2009, pa lahko pričakujemo, da bodo – ob nespremenjenih razmerah – živeli 76 let. Pričakovana življenjska doba ob rojstvu se je tako v tem obdobju za moške podaljšala za 6,2 leta. Pričakovana življenjska doba za ženske, rojene leta 1991, je bila ob rojstvu 77 let, za ženske, rojene leta 2009, pa – ob nespremenjenih razmerah – 82 let. Pričakovana življenjska doba ob rojstvu za ženske se je torej od leta 1991 do leta 2009 podaljšala za 4,9 leta. Hkrati se je zmanjšala razlika v pričakovani življenjski dobi med moškimi in ženskami s 7,8 leta v letu 1991 na 6,6 leta v letu 2009 (torej za 1,2 leta).

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu

Vir: SURS

Povprečna starost

Vir: SURS

Zaradi majhne rodnosti in vse daljše življenjske dobe postajamo vse starejši. Povprečna prebivalka Slovenije je bila v letu 1991 za 5,6 leta mlajša kot v letu 2010: v letu 1991 je imela 38 let, v letu 2010 pa 43 let. Povprečni prebivalec Slovenije je bil pred dvajsetimi leti mlajši za 5,7 leta: v letu 1991 je imel 34 let, v letu 2010 pa 40 let.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo
Gremo v šolo
Ustvarjamo si družino
Vključujemo se na trg dela
Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo
Kako skrbimo za svoje zdravje
Premoženijske razmere

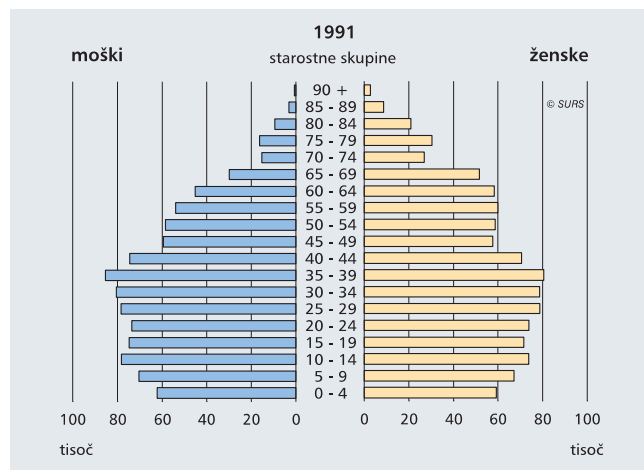
DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati
Delovanje države
Naše politično udejstvovanje

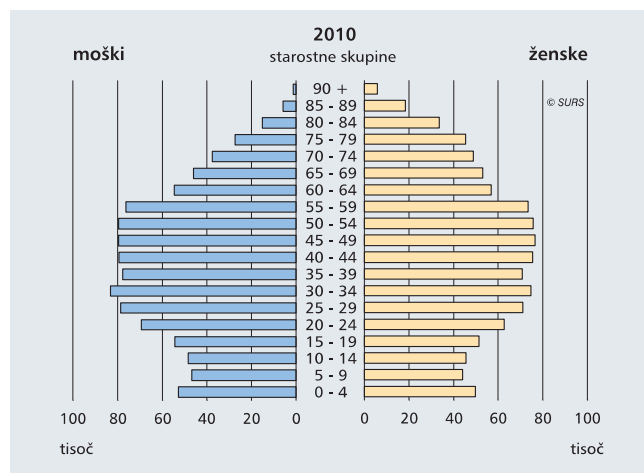

Tako poteka naše življenje

Starostna piramida

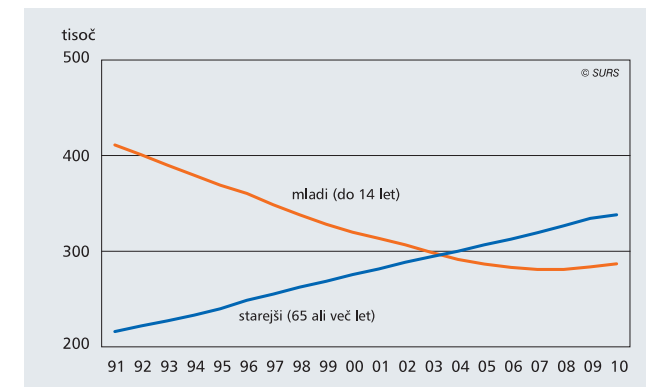
Vir: SURS

Vir: SURS

Spreminjanje starostne sestave je dobro vidno, če prebivalstvo opazujemo razdeljeno v tri skupine: na mlade (do 14 let), na odrasle (od 15 do 64 let) in na starejše (osebe, stare 65 ali več let). Razlika med številom mladih in številom starejših se je po letu 1991 hitro zmanjševala, **od leta 2004 pa je število starejših večje od števila mladih**. Razlika med obema skupinama se je v naslednjih letih samo še povečevala; zmanjšala je ni niti po letu 2003 povečana rodnost. V času od leta 1991 do leta 2010 se je tako število mladih zmanjšalo za 30 odstotkov, število starejših pa se je povečalo za 56 odstotkov; število odraslih je večje za 3,6 odstotka.

Število mladih in starejših

Vir: SURS

Ali ste vedeli?

- Število stoletnikov se je v dveh desetletjih povečalo s 26 na 196, torej za 7,5-krat.

Še hitreje kot število starejših, tj. oseb, starih 65 ali več let, se povečuje število najstarejših, tj. tistih, ki so stari 80 ali nad 80 let. Število teh prebivalcev Slovenije se je namreč od leta 1991 do leta 2010 povečalo s 45.957 na 80.170 (torej za 74 odstotkov). Najhitreje pa se povečuje število stoletnikov, tj. oseb, starih 100 ali več let. V letu 1991 je v Sloveniji živelo 26 stoletnikov (5 moških in 21 žensk), v začetku leta 2010 pa smo imeli v Sloveniji 196 oseb, ki so bile rojene pred 1. januarjem 1910, in sicer 35 moških in 161 žensk. Število stoletnikov se je tako v devetnajstih letih povečalo za 654 odstotkov.

Število prebivalcev, starih 80 ali več in 100 ali več let

	Prebivalci, 80 ali več let			Prebivalci, 100 ali več let		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
1. 1. 1991	45.957	13.573	32.384	26	5	21
1. 1. 2001	47.000	12.853	34.147	67	11	56
1. 1. 2010	80.170	22.364	57.806	196	35	161

Vir: SURS

● Prišli, videli in ostali

Omenili smo že, da se je prebivalstvo Slovenije povečevalo zlasti zaradi pozitivnih selitvenih tokov s tujino. Zato se je postopno povečeval tudi delež tujcev med celotnim prebivalstvom: z 1,5 odstotka v letu 1995 na 4,0 odstotka v letu 2010.

V začetku leta 2010 je bilo **med vsemi prebivalci Slovenije 12 odstotkov takih, ki so bili rojeni v tujini** (vsak osmi prebivalec). Med temi je bilo največ rojenih v Bosni in Hercegovini (41 odstotkov), na Hrvaškem (22 odstotkov) in v Srbiji (8,2 odstotka). Po deležu prebivalcev, rojenih v tujini, se je Slovenija leta 2008 uvrstila za Luksemburg, Švico, Irsko, Avstrijo, Španijo in Švedsko, za Slovenijo pa so se uvrstile Nizozemska, Združeno kraljestvo, Norveška, Francija in druge.

V zvezi s priseljivanjem naj omenimo tudi tujce, ki v Sloveniji vložijo prošnjo za priznanje mednarodne zaščite ali prošnjo za azil. Njihovo število je bilo od leta 1995 dalje najprej zelo majhno, v letu 2000 je strmo naraslo, nato pa je zelo upadlo; v zadnjih letih vloži prošnjo za azil približno 210 tujcev letno. Število odobrenih prošenj za priznanje mednarodne zaščite je majhno; v vsem obdobju od leta 1995 do leta 2010 je bilo odobrenih 209 takih prošenj ali 1,3 odstotka vloženih. Upoštevati pa je treba, da je Slovenija za številne iskalce mednarodne zaščite predvsem tranzitna država; v povprečju jih namreč približno polovica zapusti Azilni dom in niti ne počaka do prve odločitve o svoji prošnji, zato se postopek za priznanje mednarodne zaščite ustavi.

● Uspešni smo v iskanju zadovoljstva

Na koncu tega kratkega pregleda najosnovnejših značilnosti prebivalcev Slovenije pogledajmo še, **kako smo zadovoljni s svojim življenjem**: približno dve tretjini nas je s svojim življenjem dokaj zadovoljnih, dvajset odstotkov pa nas je celo zelo zadovoljnih; približno 13 odstotkov nas je takšnih, ki nismo preveč zadovoljni, zanemarljivo malo pa takih, ki sploh nismo zadovoljni s svojim življenjem. V zadnjih šestih letih se splošno zadovoljstvo ni bistveno spremenilo; omenimo morda le, da je v zadnjem času nekoliko manj zelo zadovoljnih in nekoliko več ne preveč zadovoljnih.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo
Gremo v šolo
Ustvarjamo si družino
Vključujemo se na trg dela
Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo
Kako skrbimo za svoje zdravje
Premoženske razmere

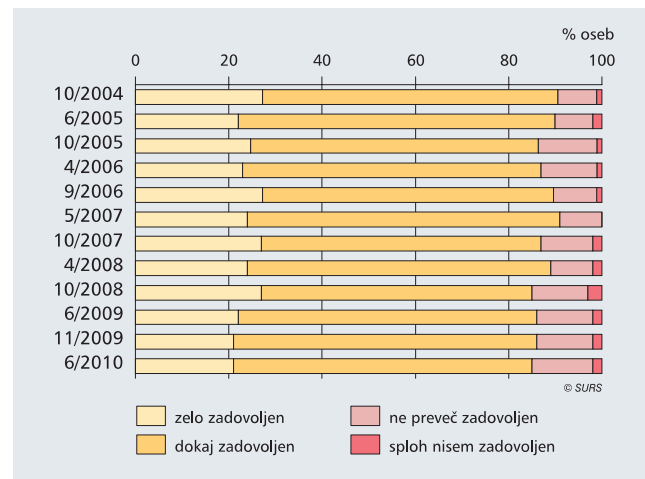
DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati
Delovanje države
Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

Zadovoljstvo z življenjem

Zanimivo je tudi, **katere pozitivne in katere negativne izkušnje doživljamo in koliko nas doživi posamezno izkušnjo**. Pogostejše se nam dogajajo stvari, ki jih doživljamo kot pozitivne; 93 odstotkov nas na primer pravi, da se z nami ravna spoštljivo, 70 odstotkov nas je ponosnih, da smo nekaj storili, 68 odstotkov nas je dobro spočutih. Manj prijetne stvari se dogajajo manj ljudem: 52 odstotkov nas je zaskrbljenih, 30 odstotkov nas čuti bolečine, 21 odstotkov nas je žalostnih.

Indeks pozitivnih in indeks negativnih izkušenj, 2009

Pozitivne izkušnje

Odstotek vprašanih, ki:

- se z njimi ravna spoštljivo 93
- so ponosni na nekaj, kar so storili 70
- so dobro spočiti 68
- sami odločajo o porabi časa 67
- uživajo 59
- so se naučili ali storili kaj zanimivega 57

Indeks pozitivnih izkušenj 66

Negativne izkušnje

Odstotek vprašanih, ki:

- so zaskrbljeni 52
- čutijo bolečino 30
- so žalostni 21
- so jezni 19
- se dolgočasijo 13
- so v depresiji 7

Indeks negativnih izkušenj 25

Vir: OECD

ŠE VEDNO SE NAS RODI PREMALO

*“Otroški smeh je nekaj najlepšega,
kar se vam lahko zgodi.”*

Sigmund Freud

• • •

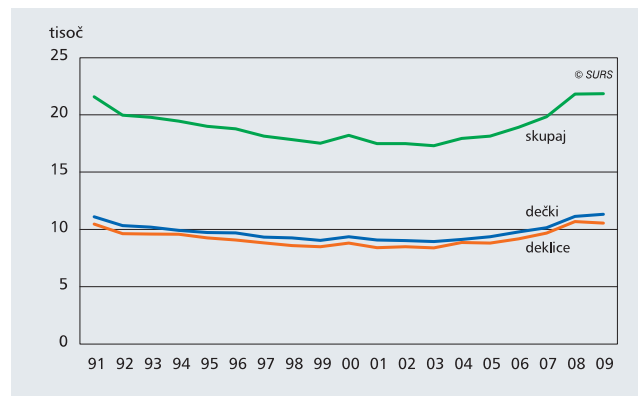
V Sloveniji se je **število rojstev od osamosvojitve zmanjševalo približno deset let. V začetku novega desetletja se je trend obrnil navzgor**; število rojstev se je začelo povečevati, največji prirast rojstev v tem desetletju pa smo zabeležili v letu 2008; v tem letu se je rodilo 21.817 otrok ali skoraj dva tisoč več kot leto pred tem. Povečevanje števila rojstev v zadnjih letih ni samo posledica odločanja za več otrok, temveč tudi posledica odlaganja odločitve za otroka na poznejša leta in dejstva, da so generacije žensk, ki so zdaj v rodni dobi, še dokaj številčne. Zato lahko s precejšnjo gotovostjo pričakujemo, da povečevanje števila rojstev ne bo dolgotrajno.

Razmerje med številom živorojenih dečkov in številom živorojenih deklic kljub nihanju po letih ostaja bolj ali manj nespremenjeno. V obdobju od 1991 do 2009 se je rodilo 186 tisoč dečkov in 175 tisoč deklic, torej se rodi povprečno 1,06 dečka na eno deklico.

Ali ste vedeli?

- Najpogostejša imena za dečke, rojene leta 1991, so bila Rok, Matej in Marko, za dečke, rojene leta 2009, pa Luka, Nik in Žan.
- Najpogostejša imena za deklice, rojene leta 1991, so bila Maja, Anja in Nina, za deklice, rojene leta 2009, pa Lana, Eva in Sara.

Število živorojenih otrok

Vir: SURS

Daleč največ je navadnih porodov, to je porodov, pri katerih se rodijo “enojčki”, in je torej teh med živorojenimi otroki največ, 97 odstotkov. Približno za tri odstotke je dvojčkov, delež trojčkov ali četverčkov je zanemarljiv (od leta 1991 do leta 2009 je bilo 108 porodov trojčkov in štirje porodi četverčkov). Pri porodih po letu 1991 se deleža navadnih porodov in porodov trojčkov ali četverčkov rahlo zmanjšujeta, delež porodov dvojčkov pa se povečuje.

Čedalje več otrok se rodi s carskim rezom. V začetku devetdesetih je bilo takih porodov 89 na 1.000 živorojenih otrok, v naslednjih letih pa se je njihovo število zelo povečalo; leta 2009 se je s carskim rezom rodilo že 179 otrok na 1.000 živorojenih.

Po rojstvu – če ni zapletov in je ta posledica naravnega poroda – ostaneta otrok in mamica v porodnišnici povprečno 3,9 dneva. Število dni, preživetih v porodnišnici, se je v desetih letih skrajšalo za polovico (leta 1998 je znašalo 7,3 dneva).

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

GREMO V ŠOLO

“Znanje je moč!”

Francis Bacon

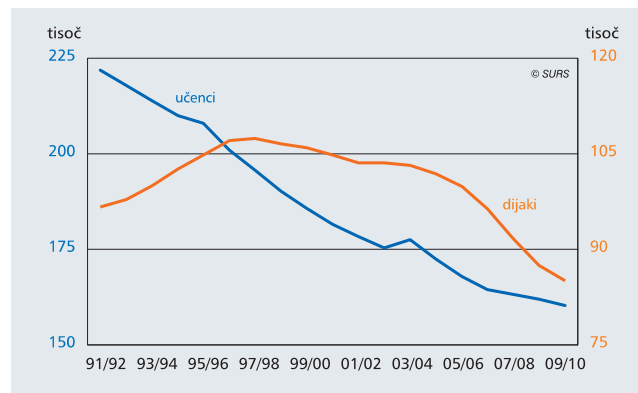
...

Vstop v šolo je za veliko večino otrok prvi zelo resen korak v življenju. Z očmi odraslih pomeni konec brezskrbnih otroških dni, hkrati pa začetek potovanja v zanimiv in vznemirljiv svet odkrivanja znanja.

Število osnovnošolcev se zaradi zmanjševanja rodnosti zmanjšuje vse od leta 1991. V šolskem letu 1991/1992 je bilo v osnovne šole vpisanih 222 tisoč učencev, v šolskem letu 2009/2010 pa samo še 160 tisoč ali 28 odstotkov manj kot v začetku devetdesetih. Število dijakov se je povečevalo do šolskega leta 1997/1998; takrat je namreč doseglo vrh s 107 tisoč vpisanimi; to kaže, da je kljub čedalje manjšim generacijam čedalje več osnovnošolcev nadaljevalo šolanje v srednji šoli. Potem so se posledice upadanja rodnosti začele kazati tudi pri vpisu v srednje šole; število vpisanih v srednje šole je bilo vsako leto manjše: v šolskem letu 2009/2010 je bilo samo še 85 tisoč dijakov ali 12 odstotkov manj kot v šolskem letu 1991/1992.

Vpisani učenci in dijaki

Vir: SURS

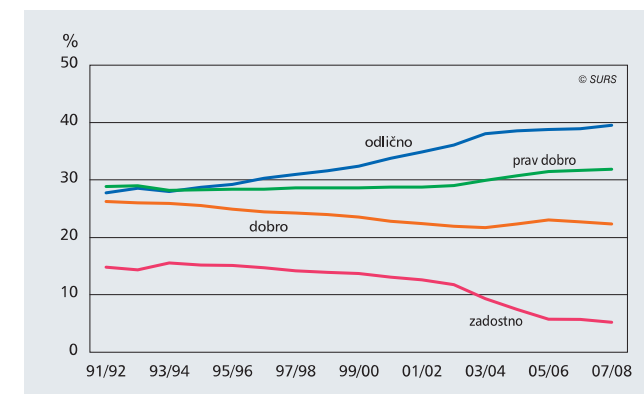
Naši otroci se pridno učijo

Čeprav stara starševska modrost pravi, da se ne učimo za ocene, ampak zase, so imele ocene v življenju vsakega učenca vedno pomembno vlogo. **Naši učenci so (bili) pri učenju – sodeč po ocenah – zelo uspešni**; njihov splošni učni uspeh smo lahko spremljali do šolskega leta 2007/2008, po tem letu pa je bil splošni učni uspeh v osnovnih šolah ukinjen (z dopolnitvijo Zakona o osnovnih šolah konec leta 2007).

Med učenci, ki so bili ocenjeni s številčnimi ocenami, se je od šolskega leta 1991/1992 do šolskega leta 2007/2008 najbolj povečal delež odličnjakov (z 28 odstotkov na 39 odstotkov); vse **od šolskega leta 1994/1995 dalje je v naših osnovnih šolah največ učencev razred izdelalo z odličnim uspehom**. Delež učencev, ki so razred izdelali s prav dobrim uspehom, se je nekoliko povečal, delež učencev z dobrim uspehom pa nekoliko zmanjšal.

Zelo se je zmanjšal tudi delež učencev z zadostnim uspehom (s 15 odstotkov v šolskem letu 1991/1992 na 5,2 odstotka v šolskem letu 2007/2008). Delež učencev, ki niso izdelali razreda, je bil majhen, od začetka devetdesetih se je zmanjšal še za polovico (v šolskem letu 2007/2008 razreda ni izdelalo 1,1 odstotka učencev, ocenjenih s številčnimi ocenami). V zvezi z ocenjevanjem dodajmo še to, da se je v tem obdobju močno povečalo število učencev, ki so bili ocenjeni z opisnimi ocenami: v šolskem letu 1991/1992 je bilo takó ocenjenih samo 0,8 odstotka učencev, v šolskem letu 2007/2008, torej tik pred ukinitvijo splošnega učnega uspeha, pa že 32 odstotkov vseh učencev.

Splošni učni uspeh osnovnošolcev, v % od vseh učencev, ocenjenih s številčnimi ocenami

Vir: SURS

● Prehod v zrelost

Maturo imenujemo tudi zrelostni izpit, saj označuje prehod med srednjo šolo in univerzo in je tako pomemben življenjski mejnik.

Prve mature na Slovenskem so bile izvedene v šolskem letu 1849/1850, prva maturantka (po imenu Medea Norsa) pa je uspešno opravila maturo leta 1900 na koprski gimnaziji. Po drugi svetovni vojni se je matura izvajala do leta 1980; takrat je bila ukinjena zaradi uvedbe usmerjenega izobraževanja. Maturo v zdajšnji obliki (kot eksterno preverjanje znanja) poznamo od leta 1995. Od začetka do danes jo je opravljalo 154 tisoč dijakov ali povprečno 9.654 vsako leto. Dijaki jo jemljejo resno, saj so doseženi rezultati zelo dobri: v obdobju od leta 1995 do leta 2010 je splošno maturo uspešno opravilo 88 odstotkov tistih, ki so jo opravljali. Najboljši rezultat so dosegli pri maturi v letu 2002, in sicer jo je takrat uspešno opravilo 93 odstotkov.

Nekateri dijaki se s svojim rezultatom pri maturi še posebej izkažejo. Imenujemo jih **zlati maturanti**; to so tisti, ki pri maturi dosežejo 30 ali več točk od 34 možnih. Njihovo število se skoraj vsako leto poveča; leta 1995 je bilo zlatih maturantov 128, leta 2010 pa že 310. Prav tako se povečuje njihov delež med vsemi maturanti: v letu 1995 jih je bilo 1,8 odstotka, v letu 2010 pa 3,7 odstotka. "Elito" med maturanti pa predstavljajo tisti, ki pri maturi dosežejo vseh 34 točk. Takih je bilo v vseh letih (od 1995 do 2010) samo 387 ali 0,3 odstotka med vsemi maturanti.

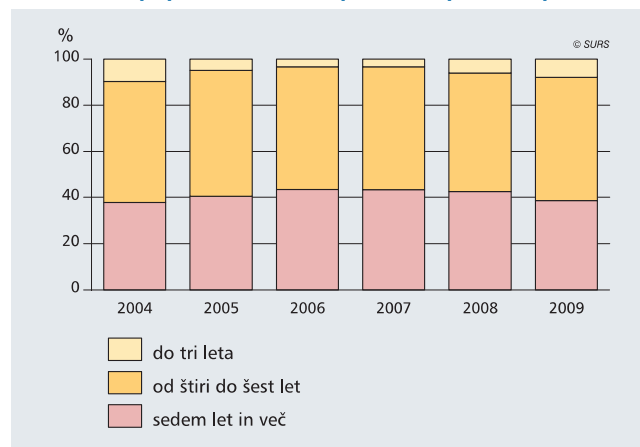
● Študent naj bo!

Čeprav ugotavljamo, da se število učencev in dijakov zmanjšuje, pa se število študentov še naprej povečuje oziroma se ne zmanjšuje. V šolskem letu 2009/2010 je bilo 115 tisoč študentov terciarnega izobraževanja (dodiplomskih in podiplomskih študentov), to je trikrat več kot v študijskem letu 1991/1992.

Tudi **število diplomantov se je v zadnjih dvajsetih letih močno povečalo**. V letu 1991 je diplomiralo 6.043 študentov terciarnega izobraževanja, v letu 2009 pa so diplomirali 18.103 ali za 200 odstotkov več kot leta 1991. V celotnem obravnavanem obdobju (od 1991 do 2009) je skupaj diplomiralo 222 tisoč študentov.

V razpravi o študentskem delu, ki je zaznamovala velik del prejšnjega (2010) in tega leta (2011), je bilo pogosto omenjeno, da se **dolžina študija** podaljšuje. Vendar pa podatki o diplomantih visokošolskega dodiplomskega izobraževanja za zadnjih šest let tega ne potrjujejo; spremembe v dolžini študija, če so se zgodile, so se zgodile že v predhodnih letih. V letih od 2004 do 2008 je večina študentov diplomirala v šestem letu od vpisa, v letu 2009 pa je večina študentov diplomirala v petem letu od vpisa. V šestih letih od vpisa diplomira približno 60 odstotkov diplomantov, več kot šest let do diplome torej potrebuje 40 odstotkov diplomantov. To razmerje se v obdobju od leta 2004 dalje ni bistveno spremenilo.

Čas, ki so ga diplomanti visokošolskega dodiplomskega izobraževanja potrebovali od vpisa do diplomiranja

Vir: SURS

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

Glede na razmere na trgu dela postaja **izbira študijske smeri vse pomembnejša življenjska odločitev**. Vendar pa podatki o številu diplomantov posameznih smeri kažejo, da je možnost za zaposlitev še vedno precej zanemarjen dejavnik pri tej odločitvi. Podatki o diplomantih študijskih področij, na katerih diplomira največ študentov, namreč kažejo, da se je delež diplomantov družbenih, poslovnih, upravnih in pravnih ved od leta 1998 do leta 2009 povečal za 7,4 odstotne točke (s 40 odstotkov v letu 1998 na 47 odstotkov v letu 2009). Delež diplomantov tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva se je v tem času zmanjšal za 6,2 odstotne točke (z 18 odstotkov na 11 odstotkov). Delež diplomantov naravoslovja, matematike in računalništva ostaja nizek; v letu 2009 je iz teh študijskih smeri diplomiralo 4,1 odstotka vseh diplomantov, to je za pol odstotne točke manj kot v letu 1998.

Čedalje več študentov se odloči, da bo del svojega študija opravilo v tujini. V okviru programa Erasmus je bilo v študijskem letu 1999/2000 na študijski izmenjavi v tujini 170 slovenskih študentov, potem je njihovo število iz leta v leto naraščalo, v študijskem letu 2009/2010 pa je bilo na študiju ali praksi v tujini že 1.353 slovenskih študentov. Tak študij lahko traja od treh mesecev do enega leta. Erasmus je eden glavnih ponudnikov takih možnosti v Sloveniji, ni pa edini.

Prednosti študija v tujini so spoznavanje življenja in navad v državi gostiteljici, možnost za izboljšanje znanja tujega jezika, pridobivanje novih izkušenj in poznanstev; vse to pa povečuje tudi zaposljivost posameznika.

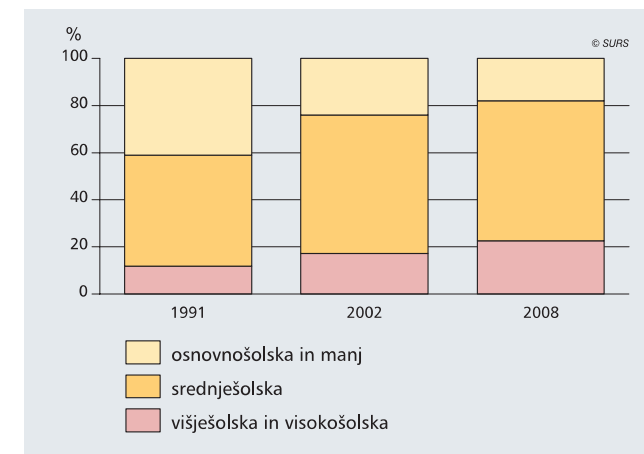
Ali ste vedeli?

- V študijskem letu 2008/2009 je bilo v prvem letniku 14 odstotkov ponavljavcev.
- Med vsemi ponavljavci so ponavljavci prvega letnika predstavljali 54 odstotkov.
- Vseh ponavljavcev med vsemi študenti (brez absolventov) je bilo 10 odstotkov.
- Iz prvega v drugi letnik je napredovalo 55 odstotkov študentov.
- Absolventov je bilo med vsemi študenti 22 odstotkov.

Kako izobraženi smo?

Zaradi prej opisane vse večje vključenosti v izobraževanje se je v primerjavi z letom 1991 **zelo izboljšala izobrazbena sestava** prebivalstva, starega od 25 do 64 let. V letu 1991 je bilo med prebivalci v tej starostni skupini 41 odstotkov oseb, ki so dokončale samo osnovno šolo ali manj od te, 47 odstotkov oseb, ki so dosegle srednješolsko, 12 odstotkov oseb pa višje- ali visokošolsko izobrazbo. Leta 2008 je bilo med prebivalci v tej starostni skupini takih, ki so dokončali največ osnovno šolo, 18 odstotkov, takih, ki so končali srednješolsko izobrazbo, je bilo 59 odstotkov, in takih, ki so končali višje- ali visokošolsko izobrazbo, 23 odstotkov.

Prebivalci, stari od 25 do 64 let, s posamezno stopnjo izobrazbe

Vir: SURS

Ali ste vedeli?

- Slovenija se po deležu prebivalcev, starih od 25 do 64 let, ki govorimo vsaj en tuji jezik, uvršča v EU na peto mesto.
- Vsaj en tuji jezik govori 92 odstotkov prebivalcev Slovenije, starih od 25 do 64 let; med temi govori en tuji jezik 21 odstotkov, dva tuja jezika 37 odstotkov, tri ali več tujih jezikov pa 35 odstotkov prebivalcev.
- Največ prebivalcev v starosti od 25 do 64 let govori angleško, potem sledi nemščina, na tretjem mestu pa je "srbohrvaščina". Mlajšim bralcem naj pojasnimo, da je bila srbohrvaščina poleg slovenščine in makedonščine uradni jezik v nekdanji skupni državi. Po razpadu Jugoslavije se hrvaščina, srščina, bosanščina in črnogorščina opredeljujejo kot samostojni jeziki.

USTVARJAMO SI DRUŽINO

*“Marsikaj nas v življenju lahko spremeni,
a vse se začne in konča v družini.”*

Anthony Brandt

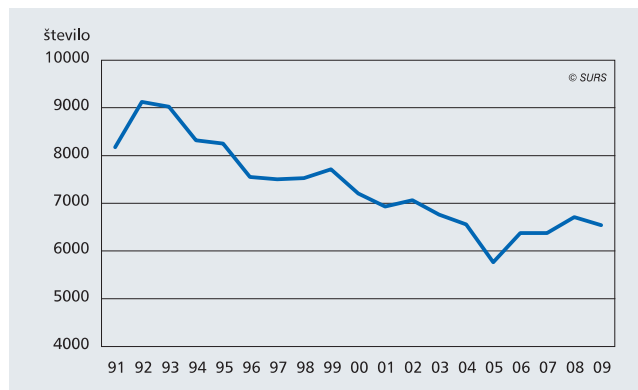
• • •

Med vsemi vrednotami nam prebivalec Slovenije največ pomeni družina; njena uvrstitev na vrh vrednotne lestvice se v času ne spreminja in je enaka pri vseh skupinah prebivalstva.

Tradicionalna vzpostavitev družine v Sloveniji izgublja svoj pomen. Število sklenitev zakonskih zvez se z manjšimi nihanji po letih stalno zmanjšuje že od začetka osemdesetih let 20. stoletja. V letu 2009 je bilo sklenjenih 6.542 zakonskih zvez ali petina manj kot leta 1991. Zmanjševanje števila porok seveda ne pomeni, da prebivalci Slovenije ne vzpostavljamo družin. Zunajzakonske skupnosti so bile zakonsko izenačene z zakonskimi zvezami že leta 1976, a ker jih statistično spremljamo le s popisi prebivalstva (torej na deset let), je o njih na voljo manj podatkov. Prvič smo jih popisali leta 1981 in evidentirali 10.345 zunajzakonskih skupnosti ali 2,0 odstotka od vseh družin. Deset let pozneje smo zabeležili 17.374 zunajzakonskih skupnosti, in te so predstavljale že 3,1 odstotka vseh družin. Ob zadnjem popisu prebivalstva leta 2002 je bilo popisanih 40.092 takih skupnosti ali 7,6 odstotka od skupnega števila družin.

Sklenitve zakonskih zvez

Vir: SURS

Povprečna starost ženina in neveste ob sklenitvi zakonske zveze se dviga. V letu 2009 so bili ženini stari povprečno 33 let ali za 4,5 leta starejši kot v letu 1991. Skoraj za prav toliko so bile v povprečju starejše tudi neveste; te so se v letu 1991 poročale povprečno pri dobrih 25 letih in pol, v letu 2009 pa povprečno pri tridesetih.

Ali ste vedeli ?

- V letu 2009 je bilo sklenjenih 6.542 zakonskih zvez. 45 ženinov in 148 nevest je bilo mlajših od 20 let. 41 ženinov in 16 nevest je bilo starih 70 ali več let.
- Za 5.536 ženinov in nevest je bila to prva poroka. 300 porok je bilo takih, da se je nevesta poročala drugič, ženin pa prvič. Pri 355 porokah je ženin zakon sklenil drugič, nevesta pa prvič. Ena poroka je bila taka, da je bila to za ženina in nevesto že tretja ali celo večkratna ponovitev dogodka.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

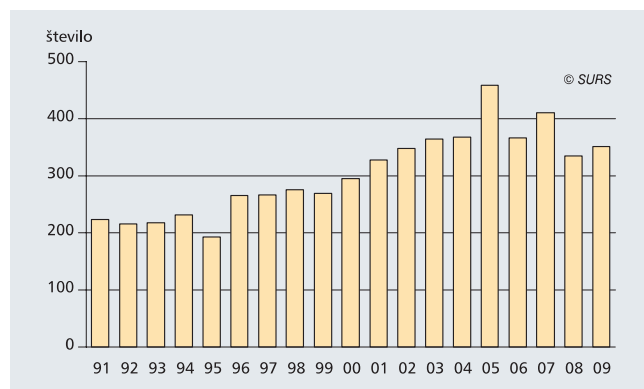
Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

Poroka je formalni dogodek vzpostavitve družine, razveza pa formalni dogodek njene razpustitve. **Število razvez se povečuje, tako absolutno kot glede na število sklenitev zakonskih zvez.** V letu 1991 je bilo razvezanih 1.828 zakonskih zvez, v letu 2009 pa 2.297 ali za 26 odstotkov več. Podobno velja tudi, če to povemo drugače: leta 1991 je bilo 224 razvez na 1.000 sklenitev zakonskih zvez, leta 2009 pa že 351 razvez na 1.000 sklenitev zakonskih zvez. Povečuje se tudi celotna stopnja razveznosti: v letu 1991 se je razvezalo 15 odstotkov zakonskih zvez, v letu 2009 že 26 odstotkov ali vsaka četrta.

Razveze na 1.000 sklenitev zakonskih zvez

Vir: SURS

Vse več zakonskih zvez se razveže po dalj časa trajajoči zakonski zvezi. Med zakonskimi zvezami, razvezanimi v letu 2009, je bilo pol takšnih, ki so se razvezale po več kot 14 letih. To je bistveno več kot v letu 1991; takrat je bilo med vsemi razvezami tretjina takšnih, ki so se zgodile po več kot 14 let trajajoči zakonski zvezi. Zakonske zveze, ki so bile razvezane v letu 2009, so pred razvezo trajale povprečno nekoliko več kot 13 let.

Razveze glede na trajanje zakonske zveze pred razvezo, v %

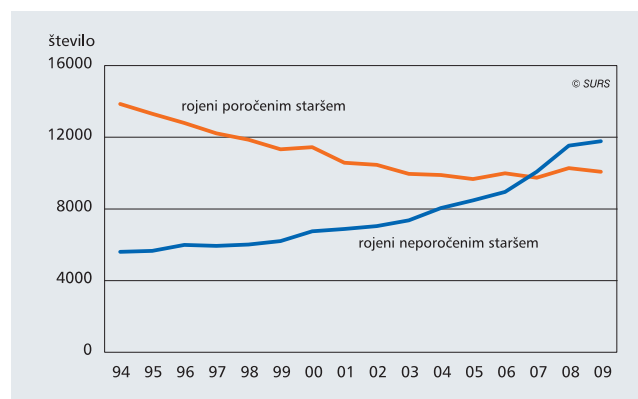
	Zakonska zveza je trajala				
	manj kot 1 leto	1-4 leta	5-9 let	10-14 let	15 let ali več
1991	2	20	23	22	32
1995	1	14	21	20	44
2000	1	13	20	18	48
2005	1	13	19	16	51
2009	1	15	20	17	48

Vir: SURS

Oblikovanje družine zajema tudi odločitve o otrocih. Zaradi zmanjševanja števila porok se seveda **čedalje manj otrok rodi poročenim staršem.** Leta 1994 je bilo 71 odstotkov živorojenih otrok rojenih poročenim staršem, leta 2009 samo še 46 odstotkov. Od leta 2007 dalje se neporočenim staršem rodi več otrok, kot se jih rodi poročenim staršem.

Ženske z odločitvijo za otroka čedalje bolj odlašamo. **Povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka se je od leta 1991 do leta 2009 dvignila za 4,4 leta** (s 24 let v letu 1991 na 29 let v letu 2009). Delež mater, ki so bile ob rojstvu otroka mlajše od 20 let, se je zmanjšal s 7,0 odstotka v letu 1991 na 1,3 odstotka v letu 2009. Nasprotno se je zelo povečal delež mater, ki so ob rojstvu otroka starejše od 35 let; v letu 1991 jih je bilo 6,1 odstotka, v letu 2009 pa že skoraj 15 odstotkov.

Živorojeni otroci, rojeni poročenim in neporočenim staršem

Vir: SURS

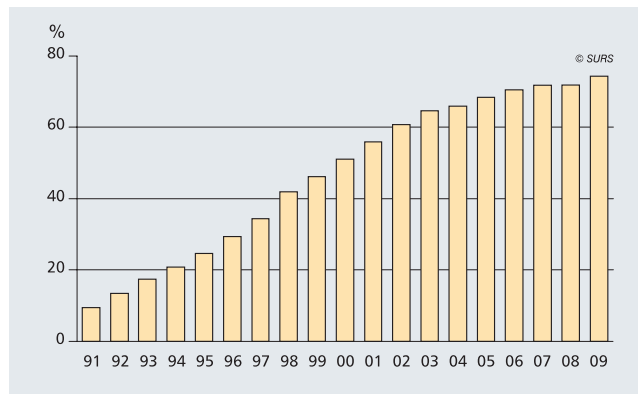
Tudi povprečna starost očeta ob rojstvu prvega otroka je višja kot pred leti. V letu 1991 so bili očetje, ko se jim je rodil prvorojenec ali rodila prvorojenka, stari povprečno 30 let, v letu 2009 pa so bili ob tem dogodku stari povprečno 33 let. Razlika v povprečni starosti očeta in matere ob rojstvu prvega otroka se je v zadnjih devetnajstih letih zmanjšala za približno eno leto (v letu 2009 so bili očetje ob rojstvu prvega otroka v povprečju za štiri leta in pol starejši od mater).

Med pripravo na porod lahko nosečnice obiskujejo šolo za bodoče starše. Takšnih bodočih mamc je čedalje več; v letu 1991 je šola za bodoče starše obiskovala tretjina porodnic, v letu 2009 že dve tretjini. Vendar pa take šole ne obiskuje le čedalje več prvorodnic, ampak tudi čedalje več mamc pred porodom drugega, tretjega otroka ali tudi otroka višjega reda.

O očetih lahko povemo še to, da se jih čedalje več odloča za navzočnost pri rojstvu svojih otrok. V letu 1991 so bili očetje navzoči pri 9,5 odstotka porodov, v letu 2009 pa že pri 74 odstotkih porodov. Vendar pa so glede navzočnosti očetov pri porodih njihovih otrok med slovenskimi regijami velike razlike: od desetih mam iz osrednjeslovenske in goriške regije le dve rodita brez navzočnosti otrokovega očeta; pri porodih mam iz koroške, pomurske in spodnjeposavske regije pa oče ni navzoč pri polovici porodov.

Delež očetov, navzočih pri porodu

Vir: IVZ

Na koncu naj omenimo še dovoljene splave (tj. zakonite, indicirane splave). V Sloveniji je bil splav legaliziran oktobra 1977; pred tem je bil dovoljen samo v izrednih primerih, tako kot v večini evropskih držav v tistem obdobju. **Dovoljena splavnost od leta 1982 upada;** takrat je bila dosežena najvišja stopnja, in sicer več kot 41 dovoljenih splavov na 1.000 žensk v rodni dobi ali 19.742 splavov. V letu 1991 je bilo opravljenih 14.027 dovoljenih splavov ali 27 na 1.000 žensk v rodni dobi, v letu 2009 pa še 4.718 dovoljenih splavov ali 9,7 na 1.000 žensk v rodni dobi (to pomeni manj kot četrtno najvišje vrednosti iz leta 1982).

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

VKLJUČUJEMO SE NA TRG DELA

*“Naposled je delo še najboljše sredstvo,
da si polepšamo življenje.”*

Gustave Flaubert

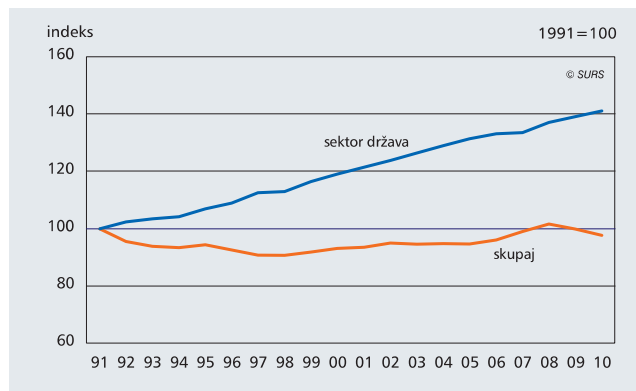
• • •

Delo je bilo za prebivalce Slovenije vedno ena najpomembnejših vrednot. Za prejšnji sistem je bila značilna skoraj popolna zaposlenost, torej brezposelnosti skoraj nismo poznali. **Po letu 1991 pa so se na tem področju zgodile korenite spremembe.**

Skupna zaposlenost je še v letu 1991 znašala približno 972 tisoč oseb, potem pa se je zaradi hude gospodarske krize začela hitro zmanjševati: v letu 1992 za 4,5 odstotka, v letu 1993 za 1,8 odstotka, potem pa do leta 1998 povprečno letno za 0,7 odstotka. Najnižjo vrednost je dosegla v letu 1998 z 881 tisoč osebami. Po letu 1998 se je postopno povečevala in najvišjo vrednost dosegla leta 2008, in sicer je znašala 989 tisoč oseb. To je bilo hkrati edino leto, ko je skupna zaposlenost presegla vrednost iz leta 1991.

Zaposlenost

Vir: SURS

Že v letu 2009 se je zaposlenost zaradi gospodarske krize močno zmanjšala (za 18.622 na 970 tisoč oseb), še bolj pa je upadla v letu 2010, ko je bilo skupaj zaposlenih 949 tisoč oseb ali 20.961 manj kot v predhodnem letu. Končna posledica opisanih sprememb je, da je bila **skupna zaposlenost v letu 2010 za 2,4 odstotka manjša kot v letu 1991.**

Skupna zaposlenost seveda kaže samo eno izmed podob dogajanj na trgu dela. Precej **drugačno sliko dobimo, če spremljamo zaposlenost v sektorju država** (v pogovornem jeziku imenujemo ta sektor tudi javni sektor, vključuje pa ministrstva, vladne službe, večino šol, fakultet, zdravstvenih domov, bolnišnic ipd.). Vzpostavljane institucij samostojne države je namreč zahtevalo tudi ustrezno veliko dodatno zaposlovanje. Zato se je zaposlenost v sektorju država od leta 1991 do leta 2010 povečala za 41 odstotkov, s 112 tisoč zaposlenih v letu 1991 na 158 tisoč v letu 2010. Tudi v posameznih letih se v tem sektorju splošne gospodarske razmere niso poznale, saj se je zaposlenost tu povečala prav

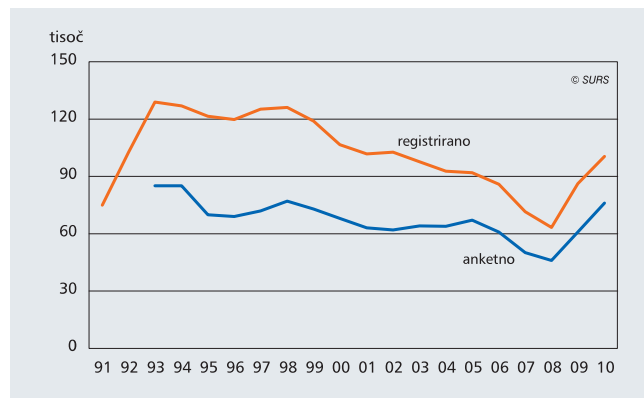
Ali ste vedeli?

- Od leta 1999 do leta 2010 se je delež zaposlenih, ki delajo za določen čas, povečal za dve tretjini. V letu 1999 je imelo zaposlitev za določen čas 11 odstotkov zaposlenih, v letu 2010 že 17 odstotkov.
- V letu 1999 je bilo med delovno aktivnimi 6,1 odstotka oseb, ki so imele zaposlitev z delovnim časom, krajšim od polnega. Do leta 2010 se je delež povečal na 11 odstotkov.

v vsakem letu od 1991 do 2010, najbolj v letu 1997 (za 3,3 odstotka ali 4.078 oseb), najmanj pa v letu 2007 (za 0,3 odstotka ali 442 oseb). Posledično se je povečal tudi delež zaposlenih v sektorju država v skupni zaposlenosti slovenskega gospodarstva: od leta 1991 do leta 2010 se je povečal z 12 odstotkov na 17 odstotkov.

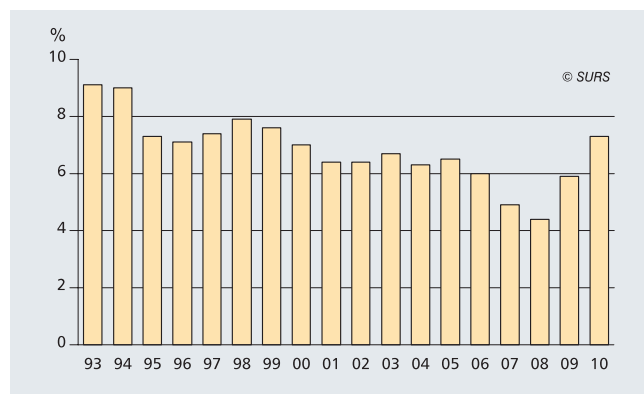
Zrcalno sliko zaposlenosti kažejo podatki o brezposelnosti. V letu 1991 je bilo registriranih 75.079 brezposelnih oseb. Že v letu 1992 se je njihovo število povečalo za dobro tretjino, naslednje leto pa še za dodatno četrtno. V naslednjih letih se je nato število registriranih brezposelnih postopno zniževalo do leta 2008. Ponovno povečanje za dobro tretjino se je kot posledica hude gospodarske krize zgodilo v letu 2009, v letu 2010 pa še za dodatnih 16 odstotkov. Tako se je število registriranih brezposelnih v dveh letih, 2009 in 2010, povečalo skoraj za 60 odstotkov glede na leto 2008, torej leto z najmanjšim številom registriranih brezposelnih po letu 1991.

Število brezposelnih

Vir: Zavod za zaposlovanje in SURS

Stopnja anketne brezposelnosti

Vir: SURS

Zelo podobna gibanja kažejo podatki o anketni brezposelnosti. Glavna razlika med podatki o registriranih brezposelnih in podatki o "anketno" brezposelnih je ta, da je registrirana brezposelna tista oseba, ki je prijavljena na Zavodu za zaposlovanje, "anketno" brezposelna pa tista oseba, ki v tednu pred anketiranjem ni delala niti eno uro za plačilo.

Čeprav se podatki o številu registriranih brezposelnih in podatki o številu "anketno" brezposelnih razlikujejo, pa je gibanje zelo podobno. V obdobju od leta 1993 dalje je bila stopnja anketne brezposelnosti najvišja prav v letu 1993, in sicer 9,1-odstotna. Potem se je z manjšimi nihanji po letih zmanjševala vse do leta 2008. Zelo močno je upadla zlasti v letu izjemne gospodarske konjunktore 2007 (za več kot odstotno točko, na 4,9 odstotka). V celoti gledano pa je bila najnižja v letu 2008, torej leto pred ponovnim močnim porastom v letih 2009 in 2010.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

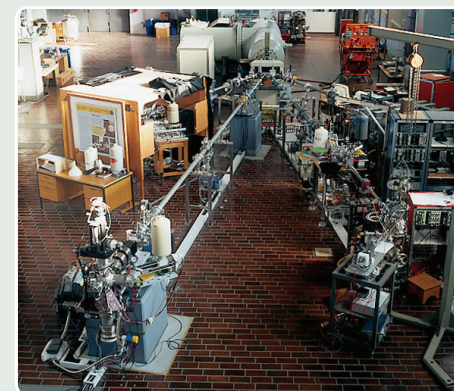
Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

VSTOPAMO V TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

*“Ne upokoji se od nečesa, ampak
imej nekaj, za kar se je vredno upokojiti.”*

Harry Emerson Fosdick

• • •

Upokojujemo se starejši; od leta 2000 do leta 2010 se je povprečna starost, pri kateri so se upokojili novi starostni upokojenci, pri ženskah podaljšala za 2,3 leta, pri moških pa za deset mesecev. V letu 2000 so bile nove starostne upokojenke stare povprečno 56 let, v letu 2010 pa 58 let. Moški, ki so se starostno upokojili v letu 2000, so bili stari povprečno 61 let, tisti, ki so se starostno upokojili v letu 2010, pa 62 let. V tem obdobju se je tako razlika v starosti ob starostni upokojitvi med ženskami in moškimi zmanjšala: v letu 2000 je ta razlika znašala 4,9 leta, v letu 2010 pa 3,4 leta.

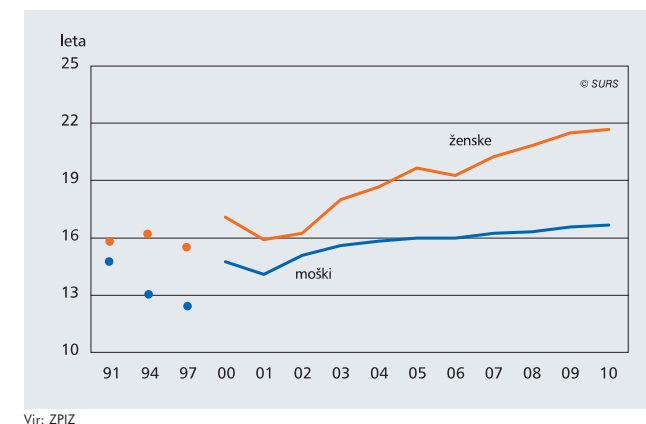

Podaljšala se je tudi dopolnjena pokojninska doba ob upokojitvi starostnih upokojencev (oziroma delovna doba, potrebna za starostno upokojeitev). Ženske, ki so se starostno upokojile leta 2000, so dopolnile povprečno dobrih 33 let in pol pokojninske dobe (poenostavljeno lahko rečemo, da so bile pred upokojitvijo toliko časa v službi), tiste, ki so se upokojile leta 2010, pa so pred tem delale 1,9 leta več (35 let in pol). Pri moških se je dopolnjena pokojninska doba ob upokojitvi podaljšala za devet mesecev (s 37 let v letu 2000 na 38 let v letu 2010). Moški, ki so postali starostni upokojenci v letu 2010, so tako pred upokojitvijo delali povprečno dve leti in pol dlje, kot so povprečno delale ženske, ki so v tem letu postale starostne upokojenke.

K splošnemu trendu podaljševanja obdobja v zvezi z upokojevanjem lahko dodamo še enega. Povprečna starost ob upokojitvi se sicer res podaljšuje, a se hkrati **zaradi splošnega daljšanja življenjske dobe podaljšuje tudi povprečna doba prejemanja pokojnine**. Od leta 1991 do leta 2010 se je za starostne upokojenke čas prejemanja pokojnine podaljšal za 5,8 leta: tiste, ki jim je pravica do pokojnine prenehala leta 1991, so pred tem pokojnino prejemale v povprečju 16 let, tiste, ki jim je pravica do pokojnine prenehala v letu 2010, pa so pokojnino prejemale v povprečju 22 let. Za starostne upokojence se je čas prejemanja pokojnine podaljšal za 1,9 leta: tisti, ki jim je pravica do pokojnine prenehala leta 1991, so pred tem pokojnino prejeli v povprečju 15 let, tisti, ki jim je pravica do pokojnine prenehala v letu 2010, pa so pokojnino prejeli v povprečju 17 let.

Povzamemo lahko, da morajo moški do upokojitve delati dlje kot ženske, vendar se razlika zmanjšuje; moški se tudi upokojujejo pri višji starosti kot ženske, vendar se tudi ta razlika zmanjšuje; hkrati pa ženske prejemale pokojnino dlje kot moški, ta razlika pa se povečuje. Za oboje, ženske in moške, pa velja, da **moramo za pravico do pokojnine delati dlje, da se upokojujemo pri višji starosti in da tudi pokojnino prejemo dlje**, kot smo jo pred desetimi leti.

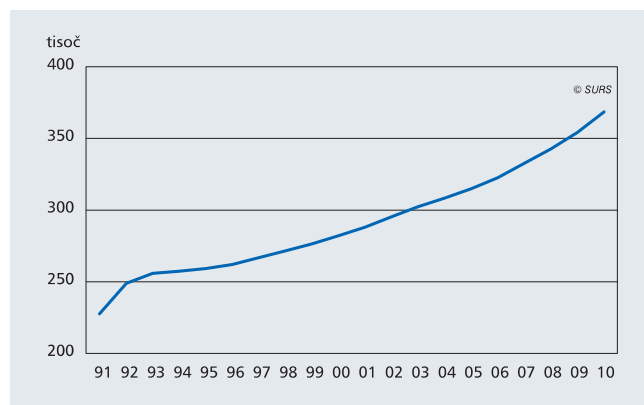
Povprečna doba prejemanja starostne pokojnine prejemnikov, ki jim je prenehala pravica do prejemanja pokojnine

• Čedalje več nas je upokojenih

Število starostnih upokojencev se je od leta 1991 do leta 2010 povečalo za 62 odstotkov ali povprečno vsako leto za 2,6 odstotka. Največji porast smo zabeležili leta 1992; število starostnih upokojitev se je takrat povečalo kar za 9,4 odstotka v primerjavi z letom prej. Tolikšno povečanje je bilo zlasti odraz zaostrenih gospodarskih razmer v tistem času; te so se delno reševale tudi z zgodnjim upokojevanjem. V naslednjih letih se je število upokojencev povečevalo dokaj stabilno – približno za dva odstotka letno. Do ponovnega večjega porasta števila novih starostnih upokojencev je prišlo leta 2010; 4,0-odstotno povečanje starostnih upokojitev v tem letu je bilo delno posledica težkih gospodarskih razmer, delno posledica upokojevanja številčne generacije, delno pa posledica pričakovanj, da bo nova pokojninska zakonodaja zaostрила pogoje za upokojitev.

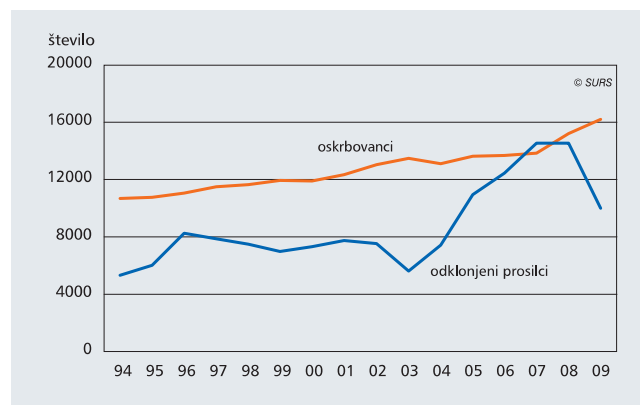
Starostni upokojenci

Vir: ZPIZ

Eden izmed večjih izzivov slovenske družbe, ki je povezan z daljšanjem življenjske dobe in s tem s povečevanjem deleža starejših prebivalcev, je **zagotavljanje ustrezne oskrbe starejših**. To povezujemo zlasti z dovolj velikimi zmogljivostmi domov za starejše. Število teh domov se je v zadnjih dvajsetih letih precej povečalo (s 53 v letu 1990 na 69 v letu 2007). Hkrati se je zelo povečalo tudi število oskrbovancev, in sicer od leta 1994 do leta 2009 za 52 odstotkov. Vendar pa zmogljivosti ne zadoščajo za vse, ki iščejo prostor v domu za starejše. To kažejo podatki o številu odklonjenih prosilcev; število teh je v obdobju po letu 1991 strmo naraslo. Razmerje med številom oskrbovancev in številom odklonjenih prosilcev je bilo najbolj neugodno v obdobju 2005–2008; takrat je na vsakega oskrbovanca prišel skoraj en odklonjeni prosilec. V celoti gledano **zmogljivosti domov za starejše zadoščajo za namestitvev 11 odstotkov prebivalcev, starih 75 ali več let.**

Oskrbovanci v domovih za starejše in odklonjeni prosilci

Vir: SURS

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

Zaradi hitrega povečevanja števila starejšega prebivalstva bo **treba intenzivneje razvijati tudi druge oblike pomoči starejšim**. Mednje nedvomno sodi **pomoč na domu**. Ta je namenjena osebam, ki lahko živijo v svojem domačem okolju, vendar se zaradi starosti ne morejo oskrbovati in negovati same, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanj nimajo možnosti. Konec leta 2009 je oskrbo na domu, ki deluje v okviru javne službe, uporabljalo 5.675 oseb, starih 65 ali več let (1,7 odstotka vseh oseb v tem starostnem razredu). Glede na leto 2006 se je število uporabnikov te storitve povečalo za 23 odstotkov. Podobne storitve za starejše se lahko zagotavljajo tudi v **oskrbovanih stanovanjih**. Ta so praviloma namenjena starejšim, ki se ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati sami, lahko pa še vedno živijo razmeroma samostojno ob večji ali manjši pomoči strokovnega osebja. Največji investitor v Sloveniji na tem področju je Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja; ta ima v lasti približno 200 oskrbovanih stanovanj v devetih krajih po Sloveniji.

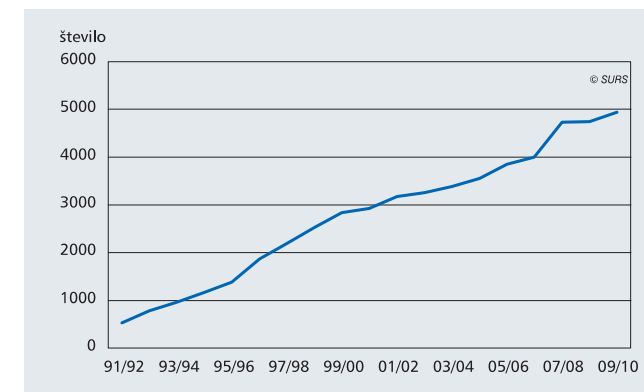
• Čas za potovanja in izobraževanje

Upokojsko obdobje številni uporabijo za ukvarjanje s stvarmi, ki jim v predhodnih letih zaradi različnih razlogov niso mogli posvečati dovolj časa in pozornosti. Pravzaprav je teh aktivnosti pogosto toliko, da ima marsikateri upokojenec premalo časa za vse, kar bi rad opravil.

Ali ste vedeli?

- V obdobju od 2001 do 2009 je na turistična potovanja odhajalo približno 35 odstotkov vseh upokojencev.
- Med vsemi upokojenci, ki so v tem obdobju turistično potovali, jih je 45 odstotkov potovalo po tujini, 43 odstotkov po Sloveniji, 12 odstotkov pa po Sloveniji in po tujini.

Slušatelji na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani

Vir: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje

Čedalje več upokojencev obiskuje Univerzo za tretje življenjsko obdobje. Ta je bila v Ljubljani ustanovljena leta 1986, namenjena pa je izobraževanju in razvoju starejših. Število slušateljev se je v zadnjih letih zelo povečalo; v študijskem letu 1991/1992 jih je bilo 526, v študijskem letu 2009/2010 pa že skoraj desetkrat toliko (4.944). Pri tem moramo pojasniti, da je dejansko število slušateljev manjše, saj isti slušatelj pogosto obiskuje dve ali več študijskih skupin. Ne glede na to pa podatki zagotovo kažejo, kako zelo se je med starejšimi povečalo zanimanje za tako obliko izobraževanja.

TUDI ODHAJANJE JE DEL ŽIVLJENJA

*“Smrt je tako kot rojstvo
ena od skrivnosti narave.”*

Mark Avrelij

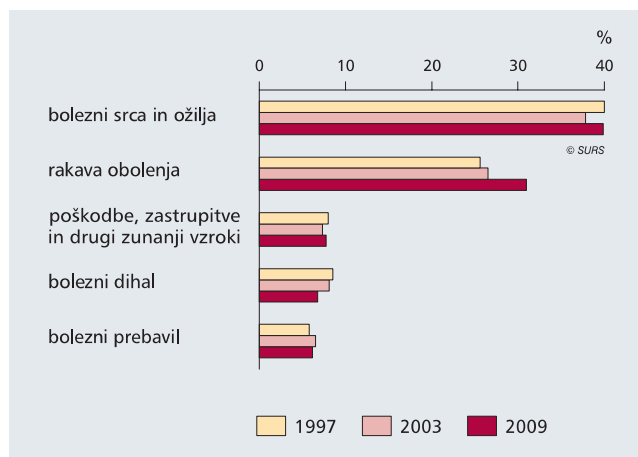
• • •

Zaradi daljšanja življenjske dobe je **število umrlih od leta 1991 dalje postopno rahlo upadalo**, v zadnjih letih pa se je trend zmanjševanja števila smrti ustavil. Prebivalci Slovenije, ki so umrli v letu 2009, so bili v povprečju stari 75 let, od tega ženske 79 let, moški pa 70 let. Povprečna starost umrlih se je povečevala vse od leta 1991; takrat so prebivalci Slovenije v povprečju umirali pri starosti 70 let, in sicer ženske pri 75 letih, moški pri 65 letih.

V letu 2009 je 40 odstotkov oseb umrlo zaradi bolezni srca in ožilja, 31 odstotkov zaradi rakavih obolenj, 7,7 odstotka smrti je bilo posledica poškodb, zastrupitev in drugih zunanjih vzrokov, 6,8 odstotka posledica bolezni dihal in 6,2 odstotka posledica bolezni prebavil. V primerjavi z letom 1997 se je med vsemi vzroki smrti daleč najbolj povečal delež smrti zaradi rakavih obolenj (za 5,4 odstotne točke), delež smrti zaradi bolezni srca in ožilja pa je ostal nespremenjen.

Pet najpogostejših vzrokov smrti

Vir: SURS

Zelo resen problem Slovenije je **nagnjenost prebivalcev k samomoru**. V letu 2009 je zaradi samomora umrlo 448 oseb ali povprečno vsakih 20 ur ena. V zadnjih dvajsetih letih kljub vsemu zaznavamo trend upadanja samomorov, saj je bilo število samomorov v začetku devetdesetih let približno za 44 odstotkov višje in se je samomor zgodil povprečno vsakih 14 ur. V obdobju od leta 1991 do leta 2009 je zaradi samomora umrlo 10.540 oseb, od tega 8.155 moških in 2.385 žensk. Tveganje za samomor se povečuje tudi s starostjo; na to vplivajo kronične telesne bolezni, slabši socialno-ekonomski status, osamljenost, pešanje telesnih moči ipd. Slovenija je po vrednostih stopnje samomora za leto 2008 med državami EU uvrščena na peto mesto; višje stopnje samomora so imele samo Litva, Madžarska, Latvija in Finska.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

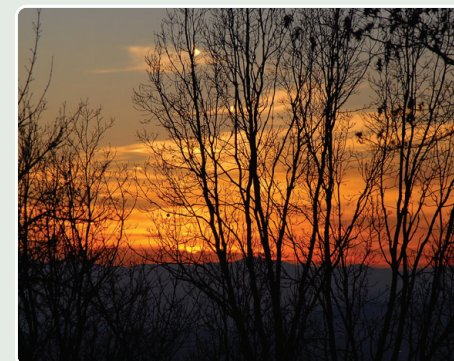
Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
Še vedno se nas rodi premalo
Gremo v šolo
Ustvarjamo si družino
Vključujemo se na trg dela
Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo
Kako skrbimo za svoje zdravje
Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

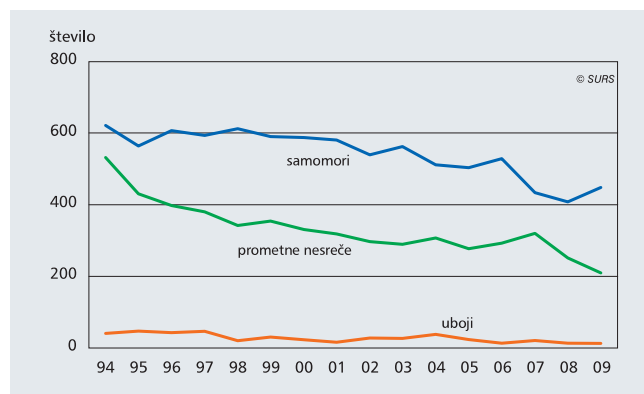
Gospodarski rezultati
Delovanje države
Naše politično udejstvovanje

Tako poteka naše življenje

Zmanjšuje se tudi število umrlih zaradi prometnih nesreč; v letu 1994 je zaradi prometnih nesreč umrlo 532 oseb, v letu 2009 pa 209 (61-odstotno zmanjšanje). V obdobju od 1994 do 2009 je v prometnih nesrečah umrlo 5.327 oseb, 4.162 moških in 1.165 žensk. Kljub zmanjševanju števila smrti zaradi prometnih nesreč pa se Slovenija po stopnji umrljivosti zaradi prometnih nesreč bistveno ne približuje povprečju EU, saj se ta podobno kot v Sloveniji zmanjšuje tudi v povprečju EU. Ugotovimo lahko tudi, da je takšno stopnjo umrljivosti zaradi prometnih nesreč, kot smo jo imeli v Sloveniji leta 2008, povprečje EU doseglo že leta 2001.

Umrli zaradi posledic samomora, prometne nesreče ali uboja

Vir: SURS

S smrtjo se srečujemo tudi v povezavi z rojstvi. Od leta 1991 do leta 2009 je bilo povprečno vsako leto mrtvorojenih 98 otrok; v letu 2008 je bilo mrtvorojenih 5,5 otrok na 1.000 porodov, to je več od povprečja EU.

Število spontanich splavov se je v zadnjih dvajsetih letih zmanjšalo za več kot polovico (v letu 1991 jih je bilo 1.682, v letu 2009 pa 913), za dve tretjini se je zmanjšalo tudi število zunajmaterničnih nosečnosti, število drugih patoloških nosečnosti pa se je glede na leto 1991 povečalo za 2,5-krat (z 894 v letu 1991 na 2.260 v letu 2009). Skupno število spontanich splavov, zunajmaterničnih nosečnosti in drugih patoloških nosečnosti v primerjavi s številom živorojenih otrok je naraščalo zlasti v devetdesetih letih, v zadnjih desetih letih pa je razmeroma stabilno.

Število umrlih dojenčkov (tj. otrok, ki umrejo pred prvim rojstnim dnevom) se je v obdobju od leta 1991 do leta 2009 povprečno vsako leto zmanjšalo za šest odstotkov; v letu 1991 je umrlo 178 dojenčkov ali 8,2 na 1.000 živorojenih, v letu 2009 pa 52 ali 2,4 na 1.000 živorojenih. Za dojenčke je najbolj tvegan prvi teden življenja; med tistimi, ki so umrli v letu 2009, jih je v tej starosti umrlo 56 odstotkov. Po umrljivosti dojenčkov se sicer Slovenija uvršča med najbolj razvite države v Evropi.

Kakovost življenja

20 LET SAMOSTOJNOSTI
REPUBLIKA SLOVENIJA

OKOLJE, V KATEREM ŽIVIMO

*"Pazi, kaj delaš –
težko je najti dober planet."*

Time Magazine

• • •

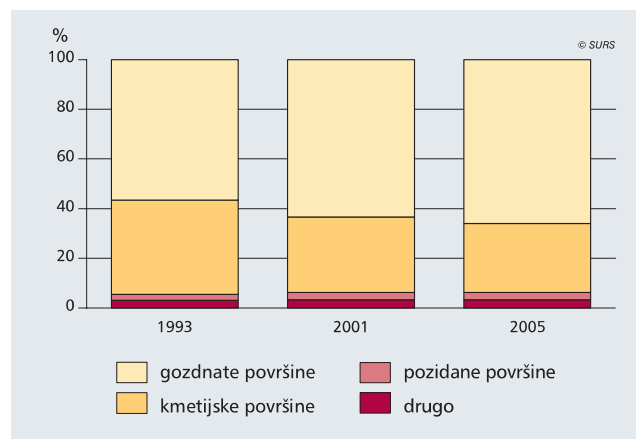
Za prebivalce posamezne države, tudi Slovenije, je zelo pomembno okolje, v katerem živimo. Čemu dajemo prednost, je seveda odvisno od vsakega posameznika, vendar pa so nekatere želje bolj ali manj enake; to so čist zrak, dovolj pitne vode, neonesnažena zemlja, zmerna pozidanost in prijetno podnebje.

• Kolikšni smo?

Površina ozemlja Slovenije znaša 20.273 kvadratnih kilometrov. Dve tretjini površine pokrivajo gozdne površine; te so se od leta 1993 do leta 2005 povečale za 17 odstotkov. Drugi največji del površine pokrivajo kmetijske površine; te so v letu 2005 obsegale 28 odstotkov celotne površine, od leta 1993 pa so se zmanjšale za 27 odstotkov. V tem obdobju se je zelo povečala tudi površina, namenjena cestam; njen delež v celotni površini je sicer majhen (v letu 2005 je pomenil en odstotek), vendar so se površine, namenjene cestam, od leta 1993 do leta 2005 povečale za 150 odstotkov.

Pokrovnost in raba tal, delež v skupni površini

Vir: SURS

Ali ste vedeli?

- Polovica prebivalcev Slovenije živi v mestih in primestnih naseljih. Glede na leto 1991 se je ta delež le malenkostno zmanjšal.

V zadnjih dvajsetih letih sta se zelo zmanjšala površina kmetijskih zemljišč v uporabi in število kmetijskih gospodarstev. V letu 1991 je bilo v uporabi 561 tisoč hektarjev kmetijskih zemljišč, leta 2009 še 468 tisoč hektarjev ali 17 odstotkov manj. Število kmetijskih gospodarstev se je v tem obdobju zmanjšalo za tretjino, obenem pa se je za približno 40 odstotkov povečala povprečna velikost kmetijskega gospodarstva; v letu 1991 je imelo povprečno kmetijsko gospodarstvo v uporabi 4,5 hektarja kmetijskih zemljišč, v letu 2010 pa 6,4 hektarja. To kaže, da čedalje bolj izginja tradicionalni način kmetovanja, pri katerem je ukvarjanje s kmetijstvom bolj način življenja kot resna gospodarska dejavnost.

Kljub zmanjševanju števila kmetijskih gospodarstev pa se je v zadnjem desetletju zelo povečalo število kmetijskih gospodarstev z ekološkim kmetovanjem in kmetijskih gospodarstev v preusmeritvi. V letu 2000 je bilo takih kmetijskih gospodarstev 600, leta 2009 že več kot trikrat toliko (2.096). Skupna površina zemljišč v sistemu kontrole in certificiranja ekološke pridelave se je v letih od 2004 do 2009 povečala za 28 odstotkov. Čeprav se je najmanj povečala površina trajnih travnikov in pašnikov, pa imajo ti še vedno daleč največji delež med površinami v sistemu kontrole in certificiranja ekološke pridelave (87 odstotkov v letu 2009).

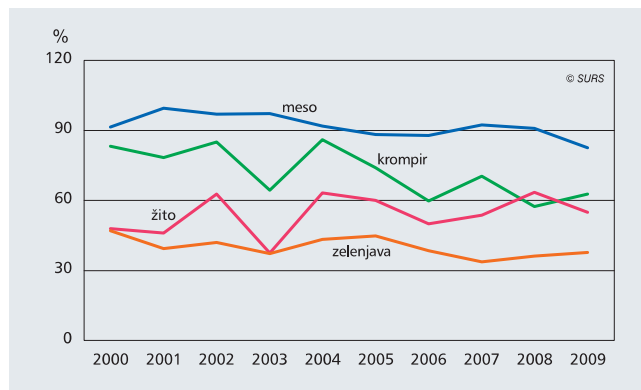
• Samooskrba s hrano

Hrana je za vsako družbo ena ključnih, če ne celo najbolj ključna strateška surovina. Zato je zelo pomembno, kakšna je stopnja samooskrbe, torej koliko hrane glede na svoje potrebe država pridelala sama oziroma v kolikšni meri je odvisna od uvoza.

Od leta 2000 do leta 2009 se je zmanjšala stopnja samooskrbe pri skoraj vseh skupinah kmetijskih proizvodov; to pomeni, da smo glede na svoje potrebe čedalje bolj odvisni od uvoza. Stopnja samooskrbe pri mesu se je zmanjšala za 9,0 odstotnih točk; v letu 2000 smo glede na potrošnjo sami proizvedli 92 odstotkov mesa, leta 2010 še 83 odstotkov. Pri krompirju se je stopnja samooskrbe zmanjšala s 83 odstotkov v letu 2000 na 63 odstotkov v letu 2009; v teh podatkih se odraža trend zmanjševanja površin, posajenih s krompirjem. Zmanjšala se je tudi stopnja samooskrbe z zelenjavo, in sicer za 9,4 odstotne točke. Zelenjava je obenem tista skupina hrane, pri kateri je stopnja naše samooskrbe najnižja; v letu 2009 smo namreč pridelali samo 38 odstotkov porabljene zelenjave. Omenimo še (ne)samooskrbo s sladkorjem. Do leta 2006 je Slovenija proizvedla večino sladkorja, ki ga je potrebovala (84 odstotkov v letu 2006), zaprtje tovarne sladkorja v Ormožu pa je povzročilo, da smo danes pri porabi sladkorja skoraj popolnoma odvisni od uvoza.

V obdobju od leta 2000 do leta 2009 se je povečala samo stopnja samooskrbe z žiti, in sicer za 7,0 odstotne točke (z 48 odstotkov v letu 2000 na 55 odstotkov v letu 2009). Slovenija je sicer tradicionalna uvoznica žit, na stopnjo samooskrbe pa zelo vplivajo tudi vremenske razmere, na primer suša v letu 2003 je povzročila strm padec stopnje naše samooskrbe v tistem letu.

Stopnja samooskrbe (razmerje med proizvodnjo in porabo)

Vir: SURS

• Izboljšanje cestne infrastrukture

Že prej smo omenili, da se je zelo povečala površina s cestno infrastrukturo (za dva in pol krat). To je zlasti posledica gradnje avtocest; ta je bila v obdobju samostojne države zelo intenzivna. Začetek gradnje sega v leto 1970, v leto, ko je bil sprejet zakon o "dolgoročnem programu za gradnjo, rekonstrukcijo in vzdrževanje magistralnih in regionalnih cest v Socialistični Republiki Sloveniji, v obdobju 1971–1985" in se je začel graditi prvi avtocestni odsek med Vrhniko in Postojno. Do leta 1994 je bilo tako zgrajenih 139 kilometrov štiripasovnih avtocest in hitrih cest ter 59 kilometrov dvopasovnih avtocest.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

- Gospodarski rezultati
- Delovanje države
- Naše politično udejstvovanje

Leta 1994 je Državni zbor sprejel Nacionalni program izgradnje avtocest v Republiki Sloveniji, s katerim je gradnja avtocest v Sloveniji doživela vnovični zagon. Od začetka sprejetja programa do danes smo v Sloveniji v okviru programa zgradili 528 kilometrov avtocest, hitrih cest in drugih javnih cest, za dokončanje programa pa bo treba zgraditi še nekatere odseke (na primer na podravskem kraku odsek Gorišnica–Ormož, na primorskem kraku odsek Koper–Izola, na gorenjskem kraku odsek Peračica–Podtabor).

Ali ste vedeli?

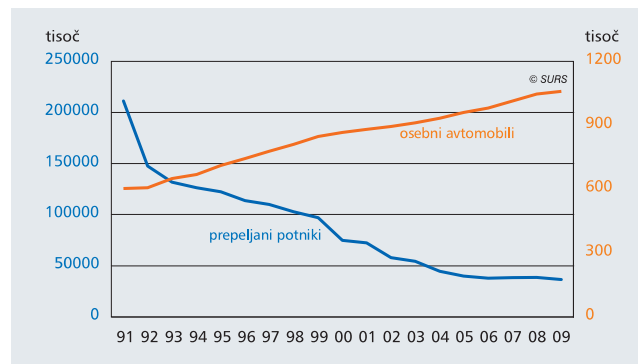
- Zaradi novih avtocest in hitrih cest je pot iz Lendave do Kopra v letu 2011 za dve uri krajša kot leta 1991. Leta 1991 smo za to pot potrebovali približno štiri ure in pol, leta 2011 pa dve uri in pol.
- Pot od Jesenic do Obrežja se je skrajšala približno za 45 minut; leta 1991 smo za to pot potrebovali dobri dve uri, leta 2011 pa nekoliko manj kot uro in pol.

Veliki zmagovalec

Poleg gradnje avtocest so se v obdobju po letu 1991 na področju prometa zgodile tudi druge zelo izrazite spremembe. **Število prepeljanih potnikov v javnem cestnem prevozu se je drastično zmanjšalo**, tako da je bilo v letu 2010 prepeljanih samo še 16 odstotkov števila potnikov iz leta 1991. Takšno upadanje števila prepeljanih potnikov v javnem cestnem prevozu je potekalo hkrati z **velikim povečevanjem števila osebnih avtomobilov**. Konec leta 1991 je bilo v Sloveniji registriranih 603 tisoč osebnih avtomobilov, do konca leta 2009 se je njihovo število povečalo za 76 odstotkov na en milijon 59 tisoč. Kot zanimivost lahko povemo, da je bilo konec leta 1946 v Sloveniji registriranih 1.962 osebnih avtomobilov. Povprečna starost osebnih avtomobilov se je v zadnjem desetletju nekoliko povečala: v letu 2001 je bil osebni avto v povprečju star 6,9 leta, leta 2009 pa 8,0 leta.

Prepeljani potniki v javnem cestnem prevozu in osebni avtomobili

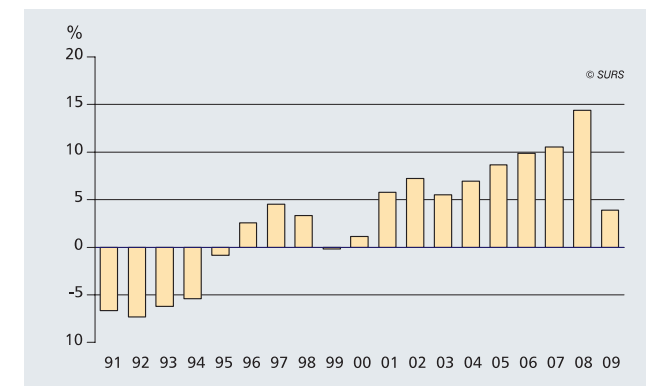
Vir: SURS in MNZ

V obdobju od leta 1991 do leta 2010 se je zelo povečalo tudi število potnikov, prepeljanih v zračnem prevozu, in sicer za 68 odstotkov, število potnikov, prepeljanih po železnici, pa je bilo leta 2010 za 6,1 odstotka večje kot leta 1991.

Zgodba o (verjetnem) neuspehu

Spremembe v prometu so poleg drugih dejavnikov vplivale tudi na onesnaženost okolja, v katerem živimo. Slovenija je leta 1998 podpisala Kjotski protokol in se s tem zavezala, da bo do leta 2012 svoje izpuste toplogrednih plinov zmanjšala za osem odstotkov glede na leto 1986. Pri uresničevanju te zaveze pa nismo zelo uspešni, še več, **od kjotskega cilja se čedalje bolj oddaljujemo**, namesto da bi se mu približevali. Izpusti so se v večini let po 1991 povečevali, vendar so bili do leta 1995 manjši od načrtanega cilja. S povečevanjem izpustov v naslednjih letih, zlasti v cestnem prometu, pa smo se od cilja čedalje bolj oddaljevali, tako da so bili izpusti v letu 2008 že za 14 odstotkov višji od zastavljenega cilja. Do izrazitega upada izpustov je zaradi gospodarskih razmer prišlo v letu 2009; v tem letu so se izpusti v primerjavi z letom 2008 zmanjšali za 9,1 odstotka, od cilja po Kjotskem protokolu pa so bili višji za 3,9 odstotka. Glede na strukturo izpustov pa lahko pričakujemo, da se bodo z oživljanjem gospodarske aktivnosti in z vnovično rastjo cestnega prometa izpusti toplogrednih plinov v naslednjih letih znova povečevali.

Razlika med dejanskimi izpusti toplogrednih plinov in ciljem po Kjotskem protokolu

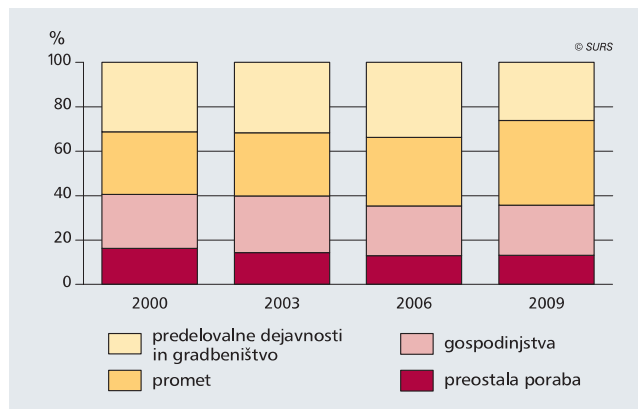
Vir: ARSO

● Proizvodnja in poraba energije

K vzdržnemu razvoju prispevamo tudi s **proizvodnjo energije iz obnovljivih virov** in z njeno ustrezno rabo. Delež električne energije, ki jo proizvedemo iz obnovljivih virov, se v Sloveniji v zadnjih desetih letih ni bistveno spremenil. Njegova vrednost je zelo odvisna od hidroloških razmer; v letih z visokimi vodami lahko iz obnovljivih virov proizvedemo več energije kot v sušnih letih. V letu 2000 smo iz obnovljivih virov proizvedli 29 odstotkov električne energije, leta 2009 pa 30 odstotkov celotne električne energije. Daleč največ električne energije iz obnovljivih virov proizvedejo hidroelektrarne – v obdobju od 2002 do 2009 so je proizvedle 96 odstotkov –, slabi trije odstotki so bili proizvedeni iz lesa in druge trdne biomase, delež vseh preostalih obnovljivih virov (kot so deponijski plin, plin iz čistilnih naprav, drugi bioplina, neobnovljivi industrijski odpadki in fotovoltaika) v proizvodnji električne energije iz obnovljivih virov pa je zanemarljiv.

Končna poraba energije se je od leta 2000 do 2008 povečevala vsako leto v povprečju za 2,2 odstotka. Najbolj je porasla v letu 2008 (za 6,4 odstotka), zlasti zaradi velikega porasta končne porabe energije v prometu. V letu 2009 se je v primerjavi z letom 2008 zmanjšala za dobro desetino; razlog za to so bile splošne gospodarske razmere, zaradi katerih se je končna poraba v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu zmanjšala za 17 odstotkov, v prometu pa za 13 odstotkov. V letu 2009 je bila končna poraba energije za 5,5 odstotka večja kot ob začetku desetletja, k porastu pa je največji del prispevala skoraj za polovico večja poraba v prometu. Končna poraba energije v gospodinjstvih je bila leta 2009 za 2,4 odstotka manjša od porabe v letu 2000.

Končna poraba energije

Vir: SURS

Katere vire najpogosteje uporabljamo doma? Za ogrevanje stanovanj in sanitarne vode ter za naprave za kuhanje je v letu 2002 največ slovenskih gospodinjstev uporabljalo ekstra lahko kurilno olje (39 odstotkov gospodinjstev), sledili so les in lesni odpadki (27 odstotkov gospodinjstev), toplotna energija (14 odstotkov gospodinjstev), zemeljski plin (8,0 odstotka gospodinjstev) in električna energija (7,6 odstotka gospodinjstev). Preostale oblike virov so bile manj pomembne. Glede na leto 1996 se je zmanjšal zlasti delež gospodinjstev, ki uporabljajo trda goriva (na primer premog) in les, povečal pa delež tistih, ki uporabljajo toplotno energijo, zemeljski plin in kurilno olje.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
Še vedno se nas rodi premalo
Gremo v šolo
Ustvarjamo si družino
Vključujemo se na trg dela
Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje
Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

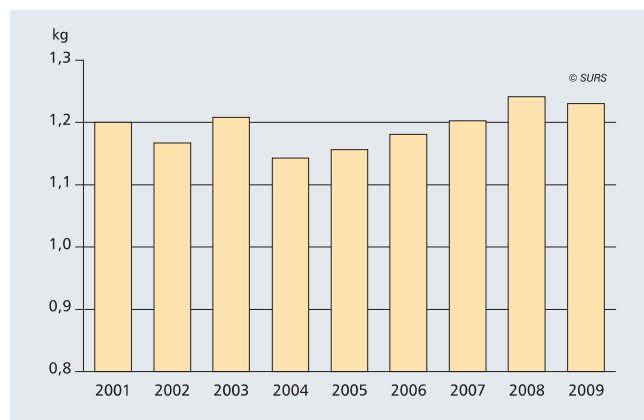
Gospodarski rezultati
Delovanje države
Naše politično udejstvovanje

● Ne na mojem dvorišču

Skupna količina nastalih odpadkov se je v Sloveniji od leta 2001 do 2009 povečala za 69 odstotkov, zlasti zaradi visokega, 87-odstotnega povečanja odpadkov, nastalih v proizvodnih in storitvenih dejavnostih. Ti odpadki imajo v celotni količini nastalih odpadkov 86-odstotni delež, preostali del pa so komunalni odpadki. Ti so bili leta 2009 za 4,6 odstotka večji kot v letu 2001. Če nastale komunalne odpadke preračunamo na prebivalca ugotovimo, da je vsak prebivalec Slovenije v obdobju od 2001 do 2009 proizvedel povprečno 1,2 kilograma komunalnih odpadkov na dan, količina pa se je povečevala za 0,4 odstotka povprečno letno.

Nastali komunalni odpadki, na prebivalca na dan

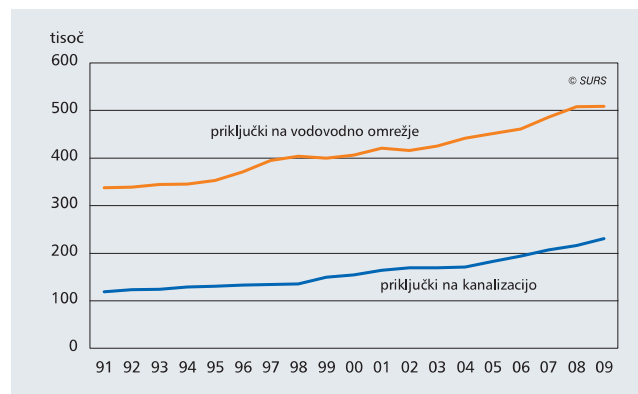

Vir: SURS

Veliko večino komunalnih odpadkov še vedno odstranimo tako, da jih odložimo na komunalna odlagališča. Kljub temu se delež drugih oblik odstranjevanja (zlasti recikliranja) v zadnjih letih povečuje; v letu 2002 je bilo na komunalnih odlagališčih odloženih 84 odstotkov vseh nastalih komunalnih odpadkov, v letu 2009 pa še 69 odstotkov.

H kakovosti okolja prispevajo tudi drugi elementi komunalne urejenosti. Število priključkov na kanalizacijo se je od leta 1991 do danes skoraj podvojilo (s 120 tisoč na 231 tisoč), število priključkov na vodovodno omrežje pa je za polovico večje (338 tisoč v letu 1991, 508 tisoč v letu 2009). Zelo se je povečalo tudi število čistilnih naprav (v letu 1998 jih je bilo 95, v letu 2009 že 266).

Priključki na vodovodno omrežje in na kanalizacijo

Vir: SURS

● Vreme bo

Kadar govorimo o okolju, velikokrat mislimo na vreme, tj. na temperaturo, padavine, veter ipd. V tabeli smo prikazali nekaj vremenskih podatkov za nekatere slovenske kraje, pri tem pa smo zajeli tudi desetletje pred nastankom samostojne države. Čeprav se vreme spreminja vsakodnevno, potrebujemo za opazovanje dolgoročnih trendov daljše časovne vrste podatkov. Za resnejše analize seveda tudi tridesetletni podatki ne zadoščajo, zadostovali pa bodo za prikaz vsaj osnovnih razsežnosti vremenskega dogajanja.

Izbrani vremenski podatki

	1981 -1990	1991 -2000	2001 -2009
Povprečna temperatura zraka, °C			
Letališče Portorož	13,7	13,4	13,7
Maribor	10,0	10,7	11,1
Letna količina padavin, mm/l/m²			
Lesce	1.385	1.504	1.347
Novo mesto	1.185	1.162	1.144
Število jasnih dni			
Celje	35	42	42
Kočevje	33	45	46

Vir: ARSO

● Narava je lahko tudi nepredvidljiva

Končajmo ta pregled sprememb v okolju v zadnjih dvajsetih letih z naravnimi nesrečami. V obdobju od 1994 do 2008 so naravne nesreče povzročile škode v vrednosti približno 0,4 odstotka bruto domačega proizvoda, ustvarjenega v tem obdobju. Sorazmerno največja je bila škoda leta 1998, zlasti zaradi velikih poplav med 4. in 6. novembrom, ki so zahtevale tudi dve človeški življenji, ter velikonočnega potresa (12. aprila) v zgornjem Posočju.

Med hujšimi naravnimi nesrečami v tem obdobju omenimo še plaz pod Mangartom v novembru 2000, dolgotrajno sušo in zelo zgoden sneg v letu 2003 (sneg je tisto leto zapadel že 23. oktobra), v letu 2004 potres v zgornjem Posočju v juliju in zelo močan veter v novembru, ki je povzročil škodo zlasti pod Karavankami in v Posočju. Sredi julija 2008 so nas prizadela močna neurja (morda celo tornado), leto 2010 pa si bomo zapomnili zlasti po velikih poplavah in zemeljskih plazovih v septembru.

KAKO SKRIBIMO ZA SVOJE ZDRAVJE

“Zdravi so bogatejši od bogatih.”

Latinski pregovor

• • •

“Srečn’ga pa zdrav’ga!” je v naših krajih verjetno najpogostejše izrečeno voščilo. To kaže, da sodi zdravje med najbolj cenjene vrednote. Kaj nam torej o zdravju prebivalcev Slovenije in s tem o uresničevanju te nešteto krat izrečene želje povedo podatki?

V letu 2007 je svoje zdravstveno stanje kot zelo dobro ali dobro ocenilo 62 odstotkov prebivalcev, starih 15 ali več let. Kot srednje dobro je svoje stanje ocenilo 27 odstotkov odraslih prebivalcev, 11 odstotkov pa kot slabo ali zelo slabo.

Najpogostejša bolezen ali bolezensko stanje so bile v letu 2007 bolečine v križu in druge kronične okvare hrbta; imelo jih je 41 odstotkov odraslih prebivalcev. Sledijo zvišan krvni tlak (26 odstotkov), bolečine v vratu in druge kronične okvare vratu (20 odstotkov), močan glavobol in migrena (16 odstotkov), alergija (15 odstotkov), vnetje sklepov (13 odstotkov) ter trajne poškodbe in okvare zaradi posledic nezgod (11 odstotkov).

Ali ste vedeli?

- V letu 2007 je bilo med odraslimi prebivalci Slovenije 3,8 odstotka obolelih za rakom (tj. maligni tumor, vključno z levkemijo in limfomom).
- Od oseb, rojenih leta 2007, bosta do svojega 75. leta za rakom zbolela eden od dveh moških in ena od treh žensk.

V zadnjih letih zboli za rakom vsako leto blizu 12 tisoč prebivalcev Slovenije, zaradi posledic te bolezni jih letno umre nekaj več kot 5.500. Število novih primerov se hitro povečuje; v letih 1991–1995 je bilo odkritih 35.166 novih primerov, v letih 2001–2005 že 50.815 (45-odstotni porast). Razmerje med številom umrlih in številom novih primerov je v tem obdobju ostalo nespremenjeno.

Čeprav se **ogroženost zaradi raka** zmeroma večja, je **največja v starejših letih**; od vseh rakavih bolnikov jih je kar 58 odstotkov zbolelo po 65. letu. Ker se slovensko prebivalstvo stara, lahko samo zaradi vedno večjega deleža starejših pričakujemo, da se bo število novih primerov raka še večalo. **Najpogostejši raki pri nas** (kože, debelega črevesa in danke, pljuč, pa tudi dojke in prostate) **so povezani z nezdravim življenjskim slogom**, s čezmernim sončenjem, z nepravilno prehrano, s kajenjem in s čezmernim pitjem alkoholnih pijač.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Petletno relativno preživetje odraslih slovenskih bolnikov s katero koli vrsto raka (brez nemelanomskega kožnega), ki so zboleli v obdobju 2001–2005, je bilo za moške 44-odstotno, za ženske pa 59-odstotno. Tako velika razlika v preživetju med moškimi in ženskami je tudi posledica dejstva, da ženske pogosteje zbolijo za prognostično ugodnejšimi raki. V obdobju od leta 1991 do leta 2005 se je relativno preživetje značilno povečalo, pri moških za 14 odstotkov, pri ženskah za 10 odstotkov. Čeprav se preživetje slovenskih bolnikov boljša, je pri najpogostejših rakavih boleznih še vedno pod povprečjem EU.

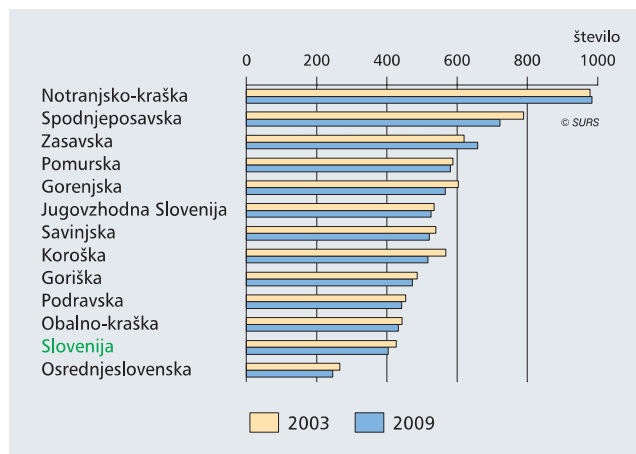
Zmanjševanje tveganja smrti za rakom ob povečani obolenosti kaže, da je **zdravljenje uspešnejše in da vse več bolnikov ozdravi ali živi s to boleznijo**, torej zaradi nje ne umre. Ob koncu leta 2007 je v Sloveniji živelo nekaj več kot 76 tisoč oseb, ki so se kadar koli zdravile zaradi raka.

• Zdravstvene storitve

Pri boleznih in njihovem preprečevanju je pomembno delovanje zdravstvenega sistema in možnosti zdravstvene oskrbe. **Število zdravnikov se je povečalo** z 2,3 zdravnika na 1.000 prebivalcev v letu 2003 na 2,5 zdravnika v letu 2009. Drugače preračunano to pomeni, da je bil v letu 2009 en zdravnik na 403 prebivalce. Regijske razlike v številu zdravnikov pa so velike; segajo od 246 prebivalcev na enega zdravnika v osrednjeslovenski regiji do 984 prebivalcev na enega zdravnika v notranjskokraški regiji.

Prebivalci na enega zdravnika po regijah

Vir: IVZ

Leta 2008 je bilo za storitve kurativnega zdravljenja porabljenih 55 odstotkov izdatkov za zdravstvo (799 evrov na prebivalca), za zdravila in medicinskotehnične pripomočke 23 odstotkov (333 evrov na prebivalca), za storitve dolgotrajne zdravstvene oskrbe pa 8,6 odstotka izdatkov za zdravstvo (125 evrov na prebivalca). Glede na leto 2003 se struktura izdatkov za zdravstvo ni bistveno spremenila; še najbolj se je zmanjšal delež izdatkov za zdravila in medicinskotehnične pripomočke (za 1,9 odstotne točke), najbolj pa se je povečal delež izdatkov za kurativno zdravljenje (za 1,2 odstotne točke).

• Kako pogosto smo na "bolniški"?

Zdravje je pomembno tudi v povezavi z delom. Odsotnost z dela zaradi zdravstvenih razlogov oziroma nezmožnosti za delo odraža zdravstveno stanje zaposlenih, deloma pa tudi osebne stiske, ki izhajajo iz delovnega in socialnega okolja.

Ali ste vedeli?

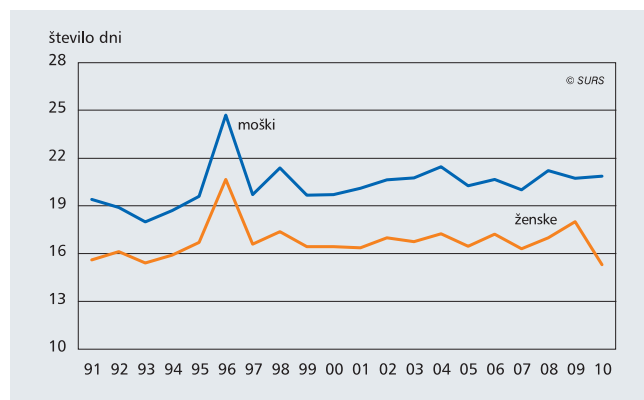
- V Sloveniji se je število izdanih receptov od konca devetdesetih let do leta 2009 povečalo za skoraj 30 odstotkov.
- Leta 1999 je bilo prebivalcu Slovenije predpisanih povprečno 6,2 recepta, v letu 2009 pa 7,7 recepta.

Število izgubljenih koledarskih dni na zaposlenega zaradi bolniške odsotnosti se je v dvajsetih letih zmanjšalo za 12 odstotkov. Največ dni je bilo izgubljenih leta 1996 (skoraj 18), najmanj leta 2010 (dobrih dvajset dni in pol). V letu 2010 je bilo 67 odstotkov izgubljenih koledarskih dni zaradi bolniške odsotnosti posledica bolezni, 28 odstotkov posledica poškodb in zastrupitev, 5,4 odstotka pa posledica nege družinskih članov. V primerjavi z letom 1991 se je v zadnjih letih povečala odsotnost zaradi poškodb in zastrupitev (za petino), med posameznimi skupinami bolezni pa zlasti odsotnost zaradi raka, in sicer za več kot polovico. Odsotnosti zaradi drugih vrst bolezni so se nekoliko zmanjšale, najbolj se je zmanjšala odsotnost zaradi bolezni prebavil (za 42 odstotkov). V letu 2010 je bila v primerjavi z letom 1991 manjša tudi odsotnost zaradi nege družinskih članov (za 38 odstotkov).

Zaradi zdravstvenih razlogov je z dela odsotnih več žensk kot moških, vendar so moški v povprečju odsotni dlje. V obdobju od leta 1991 do leta 2010 je bilo v povprečju na 100 zaposlenih moških 74 primerov bolniške odsotnosti, na 100 zaposlenih žensk pa 119 primerov bolniške odsotnosti. Število primerov se je tako pri moških kot pri ženskah v tem obdobju zmanjšalo, pri moških za 19 odstotkov, pri ženskah za 4,8 odstotka.

Moški so z dela zaradi zdravstvenih razlogov v povprečju odsotni dlje kot ženske, in sicer zlasti zato, ker so pri njih glavni vzrok bolniške odsotnosti poškodbe, ki zahtevajo povprečno daljši čas okrevanja. V obdobju po letu 1991 je bilo povprečno število dni odsotnosti ob vsaki bolniški dokaj stabilno; moški so bili odsotni približno 20, ženske pa 17 koledarskih dni.

Odsotnost z dela zaradi zdravstvenih razlogov, povprečno število koledarskih dni na primer

Vir: IVZ

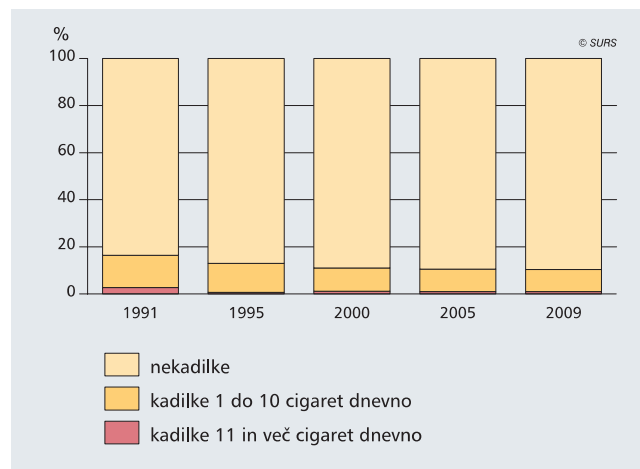
Razvade in navade

K boljšemu zdravju prav gotovo ne prispevamo s svojimi razvadami, na primer s kajenjem. **Število kadilcev se sicer zmanjšuje**; v letu 1994 je redno kadilo 29 odstotkov odraslih prebivalcev, leta 2007 še 19 odstotkov. Če k rednim kadilcem prištejemo občasne kadilce, teh je bilo leta 2007 med odraslimi 6,0 odstotka, potem je v letu 2007 kadilo približno četrt prebivalcev Slovenije, starih 15 ali več let.

Zaradi kajenja letno umre približno 2.800 ljudi, večinoma moških, in več kot polovica v starosti med 35. in 69. letom. Kadilci, ki umrejo zaradi kadilskih bolezni, umrejo v povprečju 16 let prej kot njihovi vrstniki, ki niso nikoli kadili.

Zmanjšuje se tudi delež nosečnic kadilk. Leta 1991 je bilo med vsemi nosečnicami 16 odstotkov kadilk in 84 odstotkov nekadilk. Do leta 2009 se je delež kadilk med nosečnicami zmanjšal na 10 odstotkov. Med nosečnicami, ki kadijo, se je zmanjšal delež tistih, ki dnevno pokadijo več kot 10 cigaret; leta 1991 jih je bilo med nosečnicami kadilkami 17 odstotkov, leta 2009 pa ena desetina.

Nosečnice nekadilke in kadilke

Vir: IVZ

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Med nezdrave razvade sodi tudi alkohol. **Poraba alkohola je v Sloveniji razmeroma visoka in se od leta 1993 do danes ni bistveno zmanjšala.** V letu 2008 je znašala 11 litrov čistega alkohola na odraslega prebivalca (tj. na prebivalca, starega 15 ali več let). Delež čistega alkohola, popitega z vinom, je približno 50-odstoten, s pivom 40-odstoten in z žganimi pijačami 10-odstoten. Več kot tretjina odraslih moških in približno desetina odraslih žensk je rizičnih pivcev, približno 10 do 15 odstotkov odraslih je alkoholikov. Podatki vzbujajo skrb tudi glede umrljivosti, zlasti zaradi ciroze jeter in samomorov.

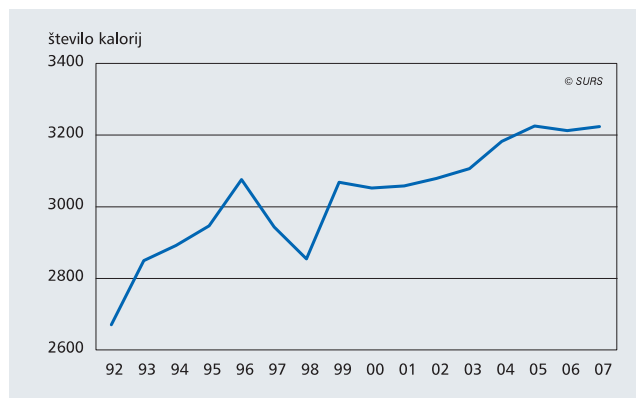
Med pomembnimi dejavniki, ki vplivajo na naše zdravje, so tudi prehranske navade. Glede na porabo nekaterih osnovnih skupin živil lahko ugotovimo, da **v današnjem času pojemo bistveno več sadja in zelenjave** kot pred dvajsetimi leti. Takrat smo na dan pojedli v povprečju 285 gramov sadja in zelenjave, zdaj ga pojemo približno dvakrat toliko (540 gramov). S takšno potrošnjo smo dosegli tudi povprečje EU, za katerim smo leta 1991 zaostajali za tretjino.

Povprečna količina žitaric, ki jih pojemo, se ni bistveno spremenila; v letu 2007 je prebivalec Slovenije pojedl na dan povprečno 386 gramov žitaric. Povečala pa se je dnevna poraba beljakovin, in sicer za 31 odstotkov od leta 1992 do leta 2007. Prav tako se je zelo povečala dnevna poraba maščobe; od 94 gramov na dan v letu 1992 na 122 gramov v letu 2007 (29 odstotkov več). Enako velja tudi za sladkor: leta 2007 smo ga na dan porabili kar 53 odstotkov več kot leta 1992.

Sklenemo torej lahko, da **v primerjavi z začetkom devetdesetih let dnevno zaužijemo več skoraj vseh skupin živil.** Danes je na povprečnem jedilniku največ sadja in zelenjave, sledijo žitarice, maščobe, beljakovine in sladkor. Povečanje količine zaužite hrane pa se odraža tudi v dnevni porabi kalorij na prebivalca. Ta se je od leta 1992 do leta 2007 povečala za 21 odstotkov (z 2.670 kalorij na prebivalca na dan v letu 1992 na 3.223 v letu 2007).

Povprečna dnevna poraba kalorij na prebivalca

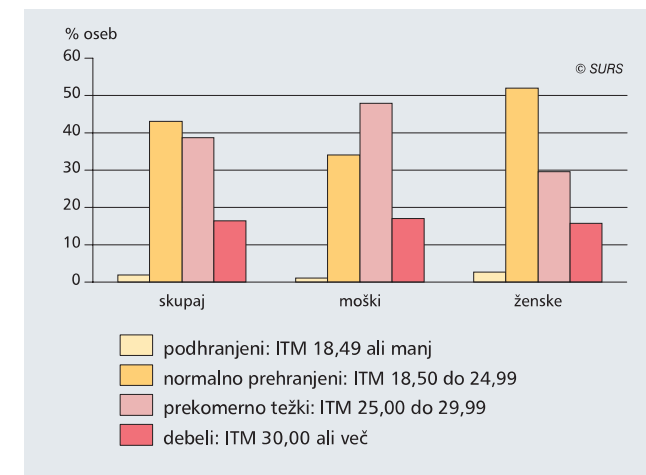
Vir: OECD

Ali ste vedeli ?

- Povprečna odrasla prebivalka Slovenije je visoka 165 cm in tehta 68 kg.
- Povprečni odrasli prebivalec Slovenije je visok 178 cm in tehta 83 kg.

Za konec pogledajmo še, **kako se predvsem naše življenjske navade in razvade odražajo na naših postavah.** V letu 2007 je bilo 43 odstotkov prebivalcev Slovenije, starih 15 ali več let, normalno hranjenih, slaba dva odstotka sta bila podhranjena. Kar 55 odstotkov je bilo prekomerno težkih ali debelih, med moškimi 65 odstotkov, med ženskami pa 45 odstotkov. Debelih (torej tistih z indeksom telesne mase, večjim od 29) je bilo med vsemi odraslimi prebivalci 17 odstotkov moških in 16 odstotkov žensk. Pojasnimo še, da je indeks telesne mase razmerje med težo in višino posameznika; izračunamo ga tako, da težo v kilogramih delimo s kvadratom višine, izražene v metrih.

Indeks telesne mase, 2007

Vir: IVZ

PREMOŽENJSKE RAZMERE

*“Premoženje gre curkoma dol,
po niti pa gor.”*

Ljudski pregovor

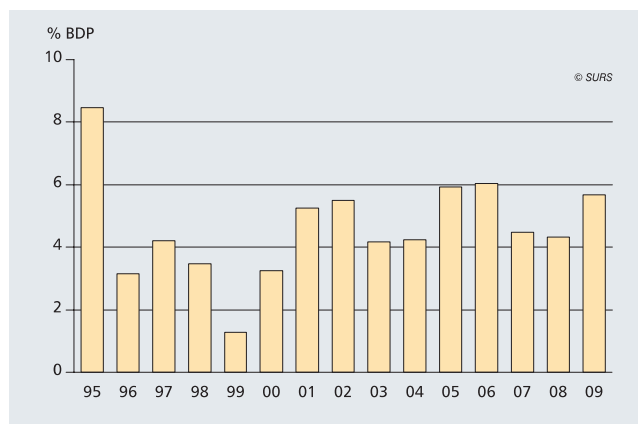
...

• Dobri gospodarji smo

Verjetno bodo marsikaterega bralca trditve v tem odstavku presenetile. Vendar pa podatki nedvomno kažejo, da so **prihodki gospodinjstev navadno večji od odhodkov**. Slovenska gospodinjstva pri tem nismo izjema. Celotni prihodki slovenskih gospodinjstev so bili vsa leta od 1995 dalje večji od naših celotnih odhodkov (v povprečju za 5,5 odstotka), torej smo v celotnem obdobju ustvarjali tekoče presežke. Največji presežek, 8,5 odstotka bruto domačega proizvoda (BDP), smo zabeležili v letu 1995; pri tem je pomembno vedeti, da je na tako visoko vrednost vplivalo zlasti knjiženje transakcije v zvezi z vračilom po vojni odvzetega premoženja. V preostalih letih do 2009 so naši celotni prihodki presegali naše celotne odhodke v vrednosti od 1,3 odstotka BDP v letu 1999 do 6,0 odstotka BDP v letu 2006.

Presežek prihodkov nad odhodki gospodinjstev

Vir: SURS

Ali ste vedeli?

- Razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca se je povečal s 3.478 evrov v letu 1995 na 11.199 evrov v letu 2009 ali za 222 odstotkov.
- Če izločimo vpliv sprememb cen, ugotovimo, da se je razpoložljivi dohodek na prebivalca v tem obdobju realno povečal za 46 odstotkov.

Prebivalci vseh slovenskih regij nimamo na voljo enakega razpoložljivega dohodka. Zaradi prerazdelitvene funkcije, ki jo izvaja država s socialnimi prispevki in prejemki ter davki, pa so te razlike manjše, kot so razlike zgolj pri prihodkih. **Najvišji razpoložljivi dohodek na prebivalca imamo prebivalci osrednjeslovenske regije, najnižjega pa prebivalci pomurske regije.**

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

- Okolje, v katerem živimo
- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

- Gospodarski rezultati
- Delovanje države
- Naše politično udejstvovanje

Prebivalec osrednjeslovenske regije je imel v obdobju od 1999 do 2008 približno 40 odstotkov višji razpoložljivi dohodek kot prebivalec pomurske regije. Ugotavljamo pa, da se je ta razlika od leta 1999 – takrat je znašala skoraj 50 odstotkov – do leta 2008 znižala na 36 odstotkov.

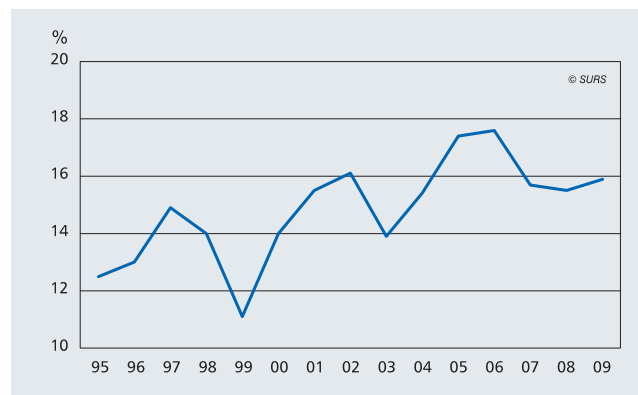
Gospodinjstva porabimo svoj razpoložljivi dohodek zlasti za nakup proizvodov in storitev končne potrošnje (kaj sodi med končno potrošnjo, bomo razložili v nadaljevanju), preostanek pa privarčujemo. Privarčevani znesek nato porabimo za nakup stanovanj, za nakup delnic in drugih vrednostnih papirjev, za bančne vloge ipd.

Slovenska gospodinjstva smo med najbolj varčnimi v EU. Od svojega razpoložljivega dohodka smo v letu 1995 privarčevala 13 odstotkov, v letu 2009 pa 16 odstotkov. Stopnja varčevanja je po letih sicer nihala – najnižja je bila v letu 1999 (v tem letu je bila potrošnja pred uvedbo davka na dodano vrednost zelo visoka) –, v povprečju pa je bila v tem obdobju 15-odstotna.

Ali ste vedeli?

- Po stopnji varčevanja gospodinjstev v letu 2009 se je Slovenija med evropskimi državami uvrstila na sedmo mesto (za Belgijo, Španijo, Nemčijo, Irsko, Avstrijo in Francijo).
- Slovenija je imela v letih 2005 (17 odstotkov) in 2006 (18 odstotkov) najvišji stopnji varčevanja gospodinjstev med evropskimi državami, kar sta bili tudi najvišji stopnji varčevanja v Sloveniji.

Stopnja varčevanja gospodinjstev (razmerje med varčevanjem in razpoložljivim dohodkom)

Vir: SURS

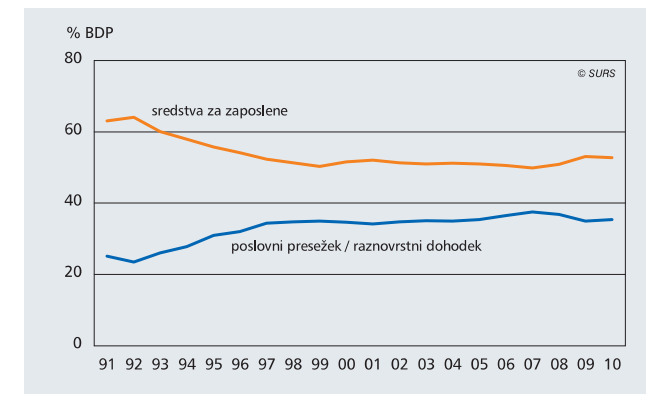
• Plačilo za opravljeno delo

Gospodinjstva prejmemo največji del svojega razpoložljivega dohodka v obliki dohodka, ki ga dobimo v zameno za svoje delo v proizvodnem procesu (v glavnem bruto plače, vključno s socialnimi prispevki delodajalca). Dohodki od dela predstavljajo malo manj kot 60 odstotkov našega razpoložljivega dohodka. Od leta 1995 do leta 2009 se je povprečni znesek, ki ga je letno prejel zaposleni, povečal za 203 odstotke (s 7.739 evrov v letu 1995 na 23.468 evrov v letu 2009). **Najbolj so se v tem obdobju povečali povprečni letni zneski, ki so jih prejeli zaposleni v podjetjih** (v letu 2009 so zaposleni v podjetjih prejeli povprečno za 208 odstotkov večji znesek kot v letu 1995), najmanj pa zneski, ki jih prejmejo zaposleni v nepridobitnih institucijah (porast za 108 odstotkov).

V nasprotju s splošno razširjenim prepričanjem se povprečni zneski, ki smo jih prejeli zaposleni v sektorju država, niso povečali najbolj; povprečni znesek, ki smo ga zaposleni v tem sektorju prejeli v letu 2009, je bil za 189 odstotkov višji kot v letu 1995, v celotnem preostalem gospodarstvu pa je bil višji za 204 odstotke.

Zelo pogosto lahko slišimo, da **se gospodarski napredek, merjen z BDP, ne odraža z enakim izboljšanjem materialnega položaja gospodinjstev.** To delno potrjujejo podatki o deležu BDP, ki je namenjen za izplačilo zaposlenim za naše delo oziroma za naše sodelovanje v proizvodnem procesu (sredstva za zaposlene), in deležu, ki ga zadržijo lastniki (poslovni presežek in raznovrstni dohodek). Delež sredstev za zaposlene je v letu 1991 znašal približno 63 odstotkov BDP, delež sredstev, ki so ga zadržali lastniki, pa je bil približno 25-odstoten. Do leta 2010 se je **delež sredstev za zaposlene zmanjšal za 10 odstotnih točk, na 53 odstotkov BDP**, delež poslovnega presežka in raznovrstnega dohodka pa se je za prav toliko povečal, torej na 35 odstotkov BDP.

Sredstva za zaposlene in poslovni presežek/raznovrstni dohodek

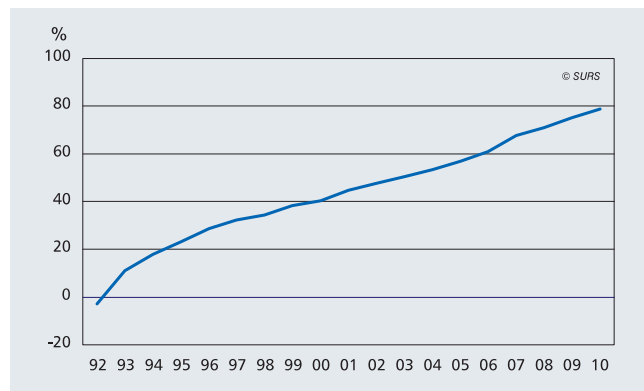

Vir: SURS

● Kaj pa plača?

Večino dohodka za opravljeno delo dobimo izplačanega v obliki plač. **Povprečna mesečna neto plača, ki jo je prejel zaposleni v letu 1991, je znašala 43 evrov, v letu 2010 pa 967 evrov;** med letoma 1991 in 2010 se je torej povprečna mesečna plača nominalno povečala za 2.144 odstotkov, realno pa za 79 odstotkov.

Realna rast povprečnih neto plač glede na leto 1991

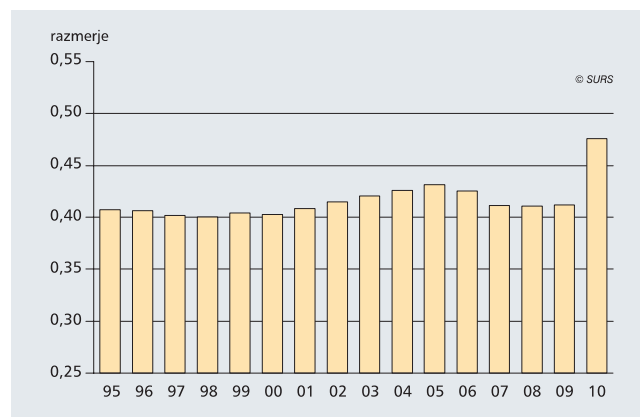

Vir: SURS

Eden pomembnih instrumentov ekonomske politike trga dela in ena izmed temeljnih socialnih pravic je **minimalna plača**, njen namen pa je zlasti zagotoviti pravico do določenega najnižjega zneska plače. V Sloveniji je minimalna plača zakonsko določena in enaka za vse zaposlene. Uvedli smo jo leta 1995 z Dogovorom o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu, ki je bil sklenjen kot dodatek k socialnemu sporazumu za leto 1995. Z minimalno plačo smo nadomestili do tedaj uporabljeni zajamčeni osebni dohodek oziroma zajamčeno plačo.

Minimalna bruto plača je v letu 1995 znašala 190 evrov, v letu 2010 pa 711 evrov. Razmerje med povprečno bruto plačo in minimalno bruto plačo je bilo ob uvedbi minimalne plače v letu 1995 0,41 (minimalna plača je znašala 41 odstotkov povprečne plače); razmerje se je nato nekaj let zmanjševalo v škodo minimalne plače, leta 2001 je začelo naraščati in v letu 2005 doseglo najvišjo vrednost, nato pa je znova upadalo. Do bistvenega izboljšanja je prišlo v letu 2010 z uveljavitvijo novega zakona o minimalni plači, in sicer je minimalna plača dosegla 48 odstotkov vrednosti povprečne plače.

Razmerje med minimalno bruto plačo in povprečno bruto plačo

Vir: DURS in SURS

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

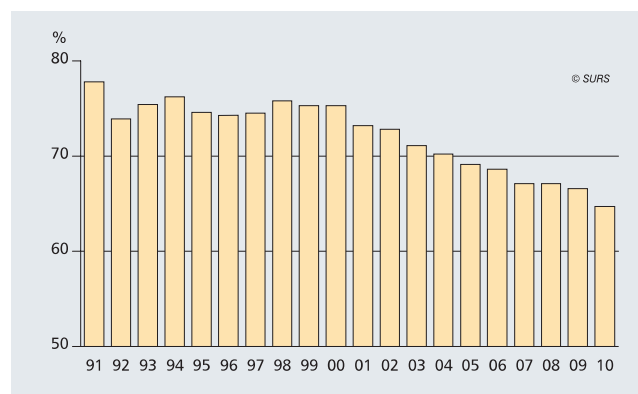
● Socialni transferji

Gospodinjstva **prejemamo** malo manj kot **petino dohodka v obliki različnih socialnih transferjev**. Mednje spadajo pokojnine, starševska nadomestila, otroški dodatki, boleznine, invalidnine, denarna nadomestila za primer brezposelnosti, denarne socialne pomoči ipd. Delež socialnih transferjev v razpoložljivem dohodku gospodinjstev se je povečal zlasti v letu 2009, in sicer je k temu dohodku prispeval 20 odstotkov.

Med pomembne dohodke gospodinjstev, ki jih uvrščamo v skupino socialnih transferjev, sodijo pokojnine. Povprečna starostna pokojnina se je od leta 1991 – takrat je znašala 31 evrov – do leta 2010 povečala na 625 evrov ali za 1.889 odstotkov. Realno, po izločitvi vpliva inflacije, so se povprečne starostne pokojnine v tem obdobju povečale za 58 odstotkov. Ker so povprečne starostne pokojnine naraščale počasneje, kot so naraščale povprečne neto plače, se je razmerje med povprečno neto starostno pokojnino in povprečno neto plačo v obdobju po letu 1991 stalno, z izjemo nekaj let, zmanjševalo. Leta 1991 je bila povprečna starostna pokojnina za 22 odstotkov nižja od povprečne plače, v letu 2010 pa je bila nižja že za 35 odstotkov.

Razmerje med povprečno neto starostno pokojnino in povprečno neto plačo

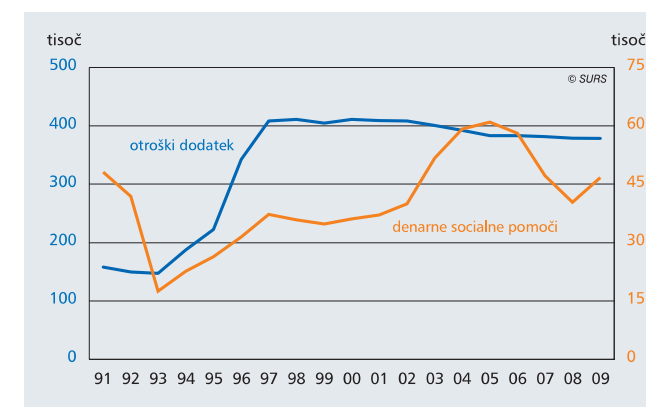
Vir: ZPIZ

Med vrednostno pomembnejše socialne transferje sodijo še otroški dodatki, starševska nadomestila, nadomestila za brezposelnost ter denarne socialne pomoči. Vrednost skupaj prejetih starševskih nadomestil (navadno jih imenujemo porodniške) se je povečala z 12 milijonov evrov v letu 1991 na 282 milijonov evrov v letu 2009 (povečanje za 2.231 odstotkov). Še bolj so se povečali prejeti otroški dodatki, in sicer s 7,4 milijona evrov v letu 1991 na 287 milijonov evrov v letu 2009 (to pomeni povečanje za 3.778 odstotkov). Najbolj pa so se povečale denarne socialne pomoči; v letu 1991 jih je bilo izplačanih za 1,2 milijona evrov, v letu 2009 pa 148 milijonov evrov (povečanje za 11.808 odstotkov). Nadomestil za brezposelnost je bilo v letu 2009 v denarju izplačanih 127 milijonov evrov.

Ali ste vedeli?

- V obdobju od leta 1991 do leta 2009 je vsak mesec prejemalo denarno socialno pomoč povprečno 40.717 oseb.
- V letu 1991 je otroški dodatek mesečno prejemalo povprečno 158 tisoč, v letu 2009 pa 378 tisoč otrok. To hkrati pomeni, da je v letu 2009 vsak otrok mesečno prejel v povprečju 63 evrov otroškega dodatka.
- Na gibanje denarnih socialnih pomoči in otroškega dodatka po letih je poleg splošnih gospodarskih razmer vplivalo tudi sprejemanje zakonodaje, ki je omogočala prejetje le-teh. Na prejetje otroških dodatkov pa je vplivalo tudi število rojstev.

Povprečno mesečno število prejemnikov

Vir: SURS in MDDSZ

Poleg teh gospodinjstva prejemamo še različne druge, vrednostno manj pomembne socialne transferje; omenimo jih nekaj, ki so povezani s starševstvom oziroma z družino. Dodatek za veliko družino je v letu 2009 prejelo 29.276 upravičencev ali za 20 odstotkov več kot v letu 2002 (skupna prejeta vrednost v letu 2009 je bila 11 milijonov evrov). Število prejemnikov očetovskega nadomestila se je od leta 2003 do leta 2009 povečalo za 92 odstotkov (od 10.917 na 21.012), skupaj so očetje v letu 2009 prejeli osem milijonov evrov očetovskega nadomestila. Pravico do plačila prispevkov zaradi krajšega delovnega časa zaradi starševstva je v letu 2003 izrabilo 828 staršev, leta 2009 pa že 11.468 ali 1.285 odstotkov več (vrednost v letu 2009 je bila sedem milijonov evrov). Skupna prejeta vrednost dodatka za nego otroka v letu 2009 je bila osem milijonov evrov, po šest milijonov evrov pa smo gospodinjstva dobila izplačanih v obliki pomoči ob rojstvu otroka in starševskega dodatka.

● Tveganje revščine in dohodkovna neenakost

Prejeti dohodki nekaterih gospodinjstev so tako majhni, da so pod pragom tveganja revščine. **V obdobju po letu 1997 je v Sloveniji pod pragom tveganja revščine živelo približno 11 odstotkov oseb**, najmanj v letu 2002 (9,9 odstotka), največ pa v letu 2008 (12 odstotkov). Podatki o stopnjah tveganja revščine za različne socialno-ekonomske skupine oseb in gospodinjstev kažejo, da so v najslabšem položaju gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, še posebej tista z vzdrževanimi otroki. Glede na tip gospodinjstva so v najslabšem položaju enočlanska in enostarševska gospodinjstva, pari s tremi ali več otroki ter starejši pari (oba starejša od 64 let) brez otrok. Glede na najpogostejši status aktivnosti so v najslabšem položaju brezposelne osebe in upokojene osebe. V težkem položaju so tudi ženske, starejše od 64 let, in najemniki stanovanj.

Za dohodke slovenskih gospodinjstev je zelo značilno, da so porazdeljeni zelo enakomerno. Porazdelitev dohodkov merimo z Ginijevim količnikom. Če bi bila njegova vrednost (hipotetično) enaka nič, bi to pomenilo, da imajo vsi posamezniki enake dohodke. Če pa bi bila njegova vrednost (hipotetično) enaka ena, bi to pomenilo, da ima vse dohodke en posameznik. V Sloveniji je Ginijev količnik v obdobju od 1997 do 2009 znašal približno 0,224. Po letih se je enakost porazdelitve dohodka sicer spreminjala, vendar v letu 2009 ni bila bistveno drugačna od enakosti porazdelitve v letu 1997. V letu 2009 so bili dohodki slovenskih gospodinjstev med vsemi državami EU najbolj enakomerno porazdeljeni.

Slovenska gospodinjstva z najvišjimi dohodki so imela v letu 2009 v povprečju 3,2-krat višji razpoložljivi dohodek kot gospodinjstva z najnižjimi dohodki. Takšno razmerje je bilo najnižje v EU; razlike med državami so sicer velike, saj razmerje znaša od 3,2 v Sloveniji do 7,3 v Latviji. Povprečno evropsko gospodinjstvo v najvišjem dohodkovnem razredu pa je imelo v povprečju 4,9-krat višji dohodek od tistega v najnižjem dohodkovnem razredu.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

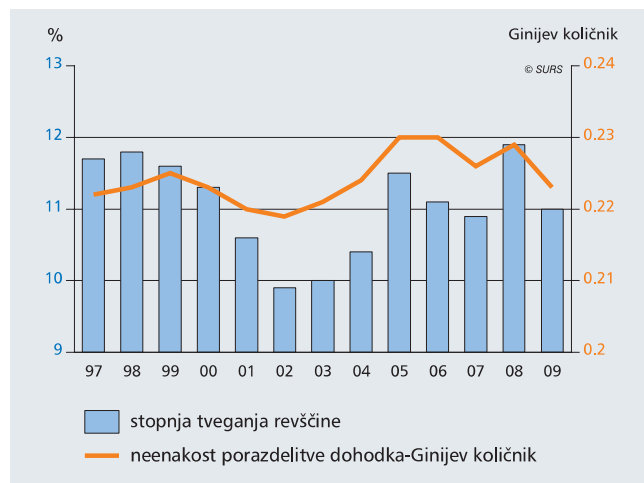
- Okolje, v katerem živimo
- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

- Gospodarski rezultati
- Delovanje države
- Naše politično udejstvovanje

Stopnja tveganja revščine in neenakost porazdelitve dohodka (obe z dohodki v naravi)

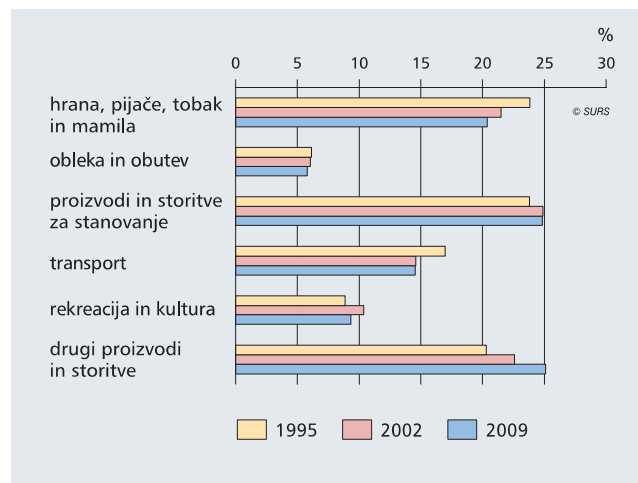

Vir: SURS

● Za kaj porabimo svoj dohodek?

Večino svojega razpoložljivega dohodka gospodinjstva porabimo za **nakup proizvodov in storitev končne potrošnje**. V strukturi potrošnje so se v zadnjih petnajstih letih zgodile nekatere opazne spremembe: **zmanjšal se je delež izdatkov za proizvode (zlasti trajne), povečal pa delež izdatkov, ki jih namenjamo za nakup storitev**. Glede na skupine proizvodov in storitev sta se od leta 1995 do leta 2009 najbolj zmanjšala delež izdatkov, ki jih gospodinjstva namenjamo za nakup hrane in brezalkoholnih pijač (z 18 odstotkov v letu 1995 na 15 odstotkov v letu 2009), in delež izdatkov za transport (s 17 odstotkov v letu 1995 na 15 odstotkov v letu 2009). Najbolj pa se je v tem obdobju povečal delež izdatkov, ki jih gospodinjstva namenjamo za zdravstvene proizvode in storitve (z 2,4 odstotka v letu 1995 na 3,9 odstotka v letu 2009) ter za razne druge vrste proizvodov in storitev (8,3 odstotka v letu 1995 in 9,4 odstotka v letu 2009).

Struktura končne potrošnje gospodinjskih

Vir: SURS

Ko opazujemo spreminjanje strukture potrošnje, ne moremo mimo dejstva, da **so številni proizvodi pojav sedanosti** in o nekaterih med njimi pred dvajsetimi leti sploh še nismo slišali. To gotovo velja za internet. **Število internetnih priključkov** se je samo od leta 2007 do leta 2010 povečalo za 40 odstotkov, leta 1991 pa je zanj vedel le malokdo. **Osební računalnik** je v letu 1993 imelo 14 odstotkov gospodinjskih, leta 2008 že 61 odstotkov. **Mobilni telefon** je še v letu 2000 imelo samo 22 odstotkov gospodinjskih, leta 2008 pa 90 odstotkov. Delež gospodinjskih z glasbenimi hi-fi napravami se je z 10 odstotkov v letu 1991 povečal na 51 odstotkov v letu 2008. Pomivalni stroj je leta 1991 imelo 11 odstotkov gospodinjskih, leta 2008 pa 49 odstotkov, delež gospodinjskih z mikrovalovnimi pečicami se je z 11 odstotkov v letu 2000 povečal na 51 odstotkov v letu 2008. Seveda pa

najdemo tudi proizvode, ki jih ima čedalje manj gospodinjskih. Črno-beli TV je v letu 1991 imelo 18 odstotkov gospodinjskih, v letu 2008 samo še 5,6 odstotka. Podobno se dogaja tudi z navadnim (hišnim) telefonom: v letu 2008 ga je sicer imelo 82 odstotkov slovenskih gospodinjskih, vendar pa se delež gospodinjskih, ki ga imajo, zmanjšuje že od leta 2001 dalje, torej od obdobja, ko smo se slovenska gospodinjstva najbolj intenzivno opremljala z mobilnimi telefoni.

Delež gospodinjskih, ki so imela v lasti posamezen proizvod, v %

	1991	2008
Črno-beli TV	18	6
Pomivalni stroj	11	49
Glasbena hi-fi naprava	10	51
Osební avto	67	79
Zamrzovalna skrinja	80	81
Radio	78	87
Pralni stroj	93	96
Barvni TV	80	97
Hladilnik	94	98

Vir: SURS

Delež sredstev, ki jih gospodinjstva namenimo za nakup posameznih proizvodov, je zelo odvisen od velikosti naših dohodkov. Že prej smo ugotavljali, da se je z izboljševanjem materialnega položaja v celoti gledano zmanjševal delež izdatkov za hrano, povečeval pa delež izdatkov za storitve. Podobno sliko kaže struktura končne potrošnje, če jo primerjamo po dohodkih gospodinjstev. V letu 2008 je tako dvajset odstotkov gospodinjstev z najnižjimi dohodki namenilo za nakup **hrane in brezalkoholnih pijač** 25 odstotkov svojih izdatkov za končno potrošnjo, dvajset odstotkov gospodinjstev z najvišjimi dohodki pa je za nakup hrane in brezalkoholnih pijač namenilo samo 14 odstotkov svojih izdatkov. Velike razlike so tudi pri izdatkih za **stanovanje, vodo, elektriko** ipd. Njihov delež v strukturi končne potrošnje gospodinjstev z najmanjšimi dohodki je znašal 21 odstotkov, v strukturi končne potrošnje gospodinjstev z najvišjimi dohodki pa 9,6 odstotka.

Nasprotno velja za izdatke, povezane s **transportom** (na primer nakup osebnih avtomobilov, goriv ipd.): dvajset odstotkov gospodinjstev z najnižjimi dohodki je v letu 2008 za te izdatke namenilo 7,8 odstotka svojih izdatkov, dvajset odstotkov gospodinjstev z najvišjimi dohodki pa 22 odstotkov svojih izdatkov za končno potrošnjo. Delež izdatkov za **rekreacijo in kulturo** pri gospodinjstvih z najnižjimi dohodki znaša 8,1 odstotka, pri gospodinjstvih z najvišjimi dohodki pa 13 odstotkov.

Velikost dohodka vpliva tudi na zmožnost, da si gospodinjstvo privoščijo posamezni nakup. Tako sta si na primer v letu 2009 lahko privoščili **počitnice** dve tretjini slovenskih gospodinjstev; vendar pa si je med dvajsetimi odstotki tistih z najmanjšimi dohodki počitnice lahko privoščilo samo 37 odstotkov gospodinjstev, med dvajsetimi odstotki tistih z največjimi dohodki pa si je počitnice lahko privoščilo kar 93 odstotkov gospodinjstev.

Ali ste vedeli?

- Povprečni prebivalec Slovenije je v letu 2009 za nakup hrane mesečno porabil 114 evrov, za elektriko, plin in druga goriva 49 evrov, za nakup avtomobila 39 evrov, za obleko 36 evrov, za pijačo 26 evrov, za telefonske storitve 25 evrov, za obutev 13 evrov, za mamila 5 evrov.

Del privarčevanih sredstev gospodinjstva namenimo za nakupe stanovanj. Skupna vrednost stanovanj, ki smo jih gospodinjstva imela v lasti konec leta 1994, je bila skoraj 24 milijard evrov, vrednost konec leta 2007 pa je znašala malo manj kot 70 milijard evrov, to je 1,9-kratna vrednost BDP, ustvarjenega v tem letu. Izrazito slovenska značilnost je tudi to, da nas **večina živi v lastnih stanovanjih**. V letu 1991 je bilo v zasebni lasti 69 odstotkov stanovanj, po odkupu družbenih stanovanj po t. i. Jazbinškovem zakonu (Stanovanjski zakon iz oktobra 1991), izvedenem zlasti v letih 1991, 1992 in 1993, pa se je delež stanovanj v zasebni lasti do leta 2002 zvišal na 92 odstotkov.

Ali ste vedeli?

- Od leta 1991 do danes se je zvišala povprečna velikost stanovanja. V letu 1991 je povprečno stanovanje merilo 69 kvadratnih metrov, v letu 2009 pa 77 kvadratnih metrov.
- Število oseb v povprečnem stanovanju se je s 3,1 v letu 1991 zmanjšalo na 2,4 v letu 2009.

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

- Okolje, v katerem živimo
- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

- Gospodarski rezultati
- Delovanje države
- Naše politično udejstvovanje

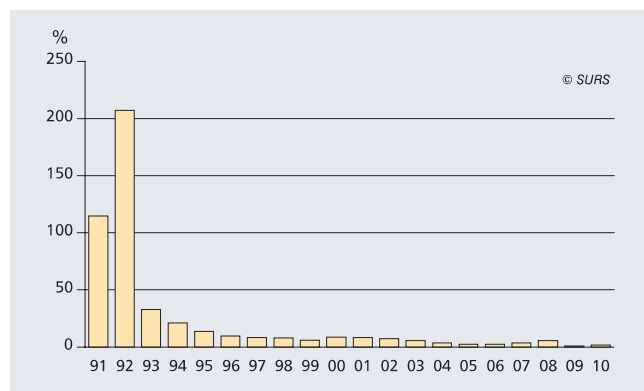

Rast cen v času

Na našo kupno moč ne vpliva samo velikost naših dohodkov, ampak vplivajo tudi cene proizvodov in storitev, ki jih kupujemo.

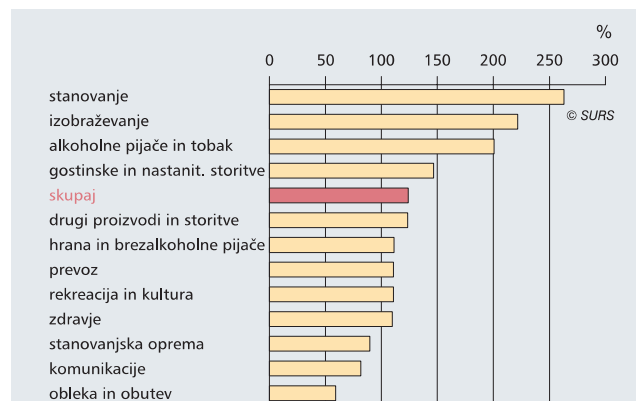
Cene življenjskih potrebščin so bile v letu 2010 v povprečju za 1.155 odstotkov višje kot leta 1991. To pomeni, da se je za toliko zvišala splošna raven cen tistih proizvodov in storitev, ki jih gospodinjstva kupujemo v okviru končne potrošnje. Rast cen življenjskih potrebščin je bila najvišja v prvih dveh letih samostojne države; v letu 1991 je bila 115-odstotna, v letu 1992 pa 207-odstotna. Potem se je rast cen močno zmanjšala, že v letu 1993 se je povprečna raven cen življenjskih potrebščin zvišala samo še za 33 odstotkov. Nato se je z manjšimi nihanjem med leti trendno zmanjševala do obdobja pred prevzemom evra; takrat smo – v letih 2005 in 2006 – zabeležili 2,5-odstotno inflacijo. V naslednjih dveh letih se je inflacija nekoliko zvišala, potem pa se je v letu 2009 spustila na najnižjo raven v zadnjih dvajsetih letih, in sicer so se cene življenjskih potrebščin v povprečju zvišale samo za 0,9 odstotka.

Indeks cen življenjskih potrebščin, letna sprememba

Rast cen posameznih skupin proizvodov in storitev je bila precej različna. Od leta 1995 do leta 2010 so se cene proizvodov v povprečju zvišale za 107 odstotkov, cene storitev za 175 odstotkov, skupna rast cen življenjskih potrebščin pa je bila 124-odstotna. Še podrobnejši pregled pokaže, da so se v tem obdobju še najmanj zvišale cene obleke in obutev (za 59 odstotkov), cene komunikacij (za 82 odstotkov) in cene stanovanjske opreme (za 90 odstotkov). Najbolj so se zvišale stanovanjske najemnine in cene vode, elektrike in drugih storitev za stanovanja (za 263 odstotkov), cene izobraževanja (za 222 odstotkov) ter cene alkoholnih pijač in tobaka (za 201 odstotek).

Indeks cen življenjskih potrebščin, sprememba glede na leto 1995

Skratka, od velikosti naših dohodkov in cen je odvisno, koliko dela moramo opraviti, da lahko kupimo določene proizvode ali storitve. V obdobju po letu 1991 se je za veliko proizvodov zelo skrajšal čas dela, ki ga mora zaposleni s povprečno plačo opraviti, da lahko te proizvode kupi.

Čas dela, ki ga mora opraviti delavec s povprečno neto plačo za nakup enote proizvoda ali storitve

	1991	2010
Riž (kg)	45 min	23 min
Pšenična moka tip 500 (kg)	15 min	9 min
Črni kruh (kg)	25 min	19 min
Kokoške jajce	4 min	2 min
Mleko (l)	14 min	8 min
Namizno grozdje (kg)	61 min	32 min
Krompir (kg)	13 min	6 min
Sladkor (kg)	25 min	8 min
Kuhinjska sol (kg)	17 min	4 min
Pražena kava (kg)	4 h 40 min	1 h 15 min
Pivo (l)	33 min	18 min
Otroška trenirka	9 h 36 min	5 h 23 min
Brisača	2 h 13 min	1 h 27 min
Navaden svinčnik	16 min	6 min
Avtomobil Renault Clio	4389 h 2 min*	1867 h 28 min
Mesečna telefonska naročnina za samostojni priključek	3 h 9 min	1 h 54 min
Vstopnica za kino	53 min	50 min
Moško striženje	2 h 17 min	2 h 25 min

* Podatek za 1995

Vir: SURS

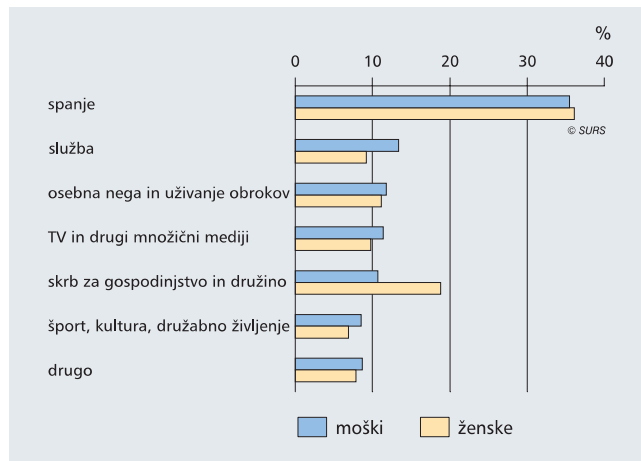
● (Prosti) čas je denar

Premoženje ima različne oblike. Tisto, ki ga merimo z denarjem, smo opisali v predhodnih odstavkih. Za večino med nami pa je pomembno tudi, da imamo dovolj prostega časa. Zato lahko premoženje opisujemo tudi z razpoložljivostjo in izrabo časa, ki nam je na voljo. Poglejmo torej, **kaj prebivalci Slovenije počnemo v svojem povprečnem dnevu**.

V letu 2000 je prebivalec Slovenije, star 10 ali več let, vsak dan v povprečju spal približno osem ur in pol (moški 8,5 ure, ženske 8,7 ure). **Največje razlike v porabi časa med moškimi in ženskami so pri službi in skrbi za gospodinjstvo**. Moški so službi namenili 3,2 ure, ženske eno uro manj. Ženske smo bistveno več časa skrbale za gospodinjstvo in družino, 4,5 ure, moški pa dve uri manj. Osebni negi in uživanju obrokov so moški namenili 2,8 ure, ženske 2,7 ure. Moški so gledali televizijo in spremljali druge množične medije 2,7 ure, ženske 2,4 ure. Za šport, kulturo, družabno življenje so moški porabili 2,1 ure, ženske 1,7 ure. Preostali dve uri smo oboji, moški in ženske, porabili na poti, za študij, za udeležbo na prireditvah in za verske aktivnosti.

Poraba časa oseb, starih 10 ali več let, 2000

Vir: SURS

O prostem času lahko govorimo kot o času, ki nam ostane, potem ko od 24 ur odštejemo čas za spanje, prehranjevanje, službo, gospodinjstva opravila, skrb za družino in čas za šolanje. Seveda imamo bistveno več prostega časa ob koncu tedna. Slovenski moški, star 10 ali več let, je imel v letu 2000 med tednom vsak dan v povprečju 4,6 ure prostega časa, ob koncu tedna pa 7,0 ure. Ženska, stara 10 ali več let, je imela med tednom dnevno povprečno 3,9 ure prostega časa, ob koncu tedna pa 5,7 ure. **Tako moški kot ženske smo med tednom približno 45 odstotkov svojega prostega časa porabili pri gledanju televizije, ob koncu tedna pa smo ob televiziji preživeli dobro tretjino svojega prostega časa.**

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije

Še vedno se nas rodi premalo

Gremo v šolo

Ustvarjamo si družino

Vključujemo se na trg dela

Vstopamo v tretje življenjsko obdobje

Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo

Kako skrbimo za svoje zdravje

Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

Poraba časa za prostoročne aktivnosti, osebe stare 10 ali več let, 2000

	Moški		Ženske	
	delovni dan	sobota, nedelja	delovni dan	sobota, nedelja
SKUPAJ	4 h 37 min	7 h 00 min	3 h 54 min	5 h 43 min
Gledanje televizije	2 h 04 min	2 h 35 min	1 h 45 min	2 h 02 min
Druženje z družino in pogovarjanje	41 min	1 h 19 min	39 min	1 h 10 min
Šport - rekreacija	32 min	57 min	24 min	40 min
Branje	23 min	22 min	23 min	22 min
Konjički in igre	17 min	25 min	07 min	10 min
Udeležba na prireditvah, verske aktivnosti	06 min	18 min	05 min	18 min
Drugo	34 min	1 h 04 min	31 min	1 h 01 min

Vir: SURS

Precej običajna prostoročna aktivnost, ki postaja čedalje bolj pomembna, je ukvarjanje s športom in rekreacijo. **Ena izmed največjih športnih prireditev pri nas je Ljubljanski maraton.** Prvega, v letu 1996, se je udeležilo 673 tekačev. V naslednjih letih je število udeležencev strmo naraščalo in pri petnajsti izvedbi v letu 2010 doseglo 11.158. V obdobju od leta 1996 do 2010 se je tako število tekačev povečalo za 1.558 odstotkov. **Zelo množično je tudi sodelovanje na prireditvi Pot ob žici.** Število udeležencev rekreativnega pohoda in različnih kategorij teka trojk se je v zadnjih desetih letih povečalo za 70 odstotkov; leta 2000 je na prireditvi sodelovalo 15.252 udeležencev, leta 2010 že 25.939. **Med kolesarskimi dogodki je zelo znan Maraton Franja.** Prvič je bil izveden leta 1982, na njem pa je sodelovalo okoli 700 udeležencev, večina na običajnih, netekmovalnih kolesih. Prva leta je bil del proge tudi sedemkilometrski makadamski odsek z vrha Kladja do Sovodnja, ki je povzročil veliko porditih gum. Prav s pomočjo Franje in protestov okoliških prebivalcev je bil na tem odseku pozneje položen asfalt. Maratona se je leta 2010 udeležilo 3.385 kolesarjev ali za 384 odstotkov več kot ob prvi izvedbi v letu 1982.

Ali ste vedeli?

- Od leta 1991 do 2010 so naši športniki na olimpijskih igrah osvojili 22 medalj, 15 na poletnih in 7 na zimskih olimpijskih igrah. Tri medalje so bile zlate (Iztok Čop in Luka Špik ter Rajmond Debevec leta 2000, Primož Kozmus leta 2008), 7 srebrnih, 12 bronastih.
- Slovenski športniki so v tem obdobju osvojili eno medaljo na 90 tisoč prebivalcev. Pri tem zaostajamo za Norveško (29 tisoč prebivalcev na medaljo) in Avstrijo (80 tisoč), močno pa prehitevamo države, kot so Hrvaška (167 tisoč), Italija (275 tisoč), ZDA (438 tisoč) in Kitajska (tri milijone 437 tisoč prebivalcev na eno olimpijsko medaljo).

Del svojega prostega časa namenjamo kulturi. Tudi tu se je v zadnjih dvajsetih letih zgodilo nekaj izrazitih sprememb. Število obiskovalcev v **muzejih, galerijah in likovnih razstaviščih** se je od leta 1994 do 2009 povečalo za 7,2 odstotka (2,4 milijona v letu 1994, 2,6 milijona v letu 2009). Predstave v **poklicnih gledališčih** si je leta 1991 ogledalo 350 tisoč gledalcev, leta 2008 pa 867 tisoč (148-odstotni porast). Število obiskovalcev **filmskih (kino) predstav** se je z 1,8 milijona v letu 1991 povečalo na 2,8 milijona v letu 2009 (55-odstotno povečanje), v tem obdobju pa smo proizvedli tudi **115 celovečernih igranih filmov**. Število **naslovov izdanih knjižnih del** se je povečalo za 150 odstotkov; v letu 1991 je bilo izdanih 2.459 knjižnih naslovov, v letu 2009 pa 6.139. Zelo se je povečala tudi **izposoja v splošnih knjižnicah**. V letu 1991 smo si obiskovalci v splošnih knjižnicah izposodili 9,2 milijona enot gradiva, v letu 2008 pa kar za 177 odstotkov več (25,6 milijona enot).

Pregled prostoročnih dejavnosti lahko končamo s potovanji. **V zadnjih letih turistično potuje približno 60 odstotkov prebivalcev Slovenije, starih 15 ali več let.** Približno petina nas potuje samo po Sloveniji, dobrih 60 odstotkov samo po tujini, slabih 20 odstotkov pa po Sloveniji in po tujini. V letu 2009 smo na zasebnih turističnih potovanjih vsak dan porabili povprečno 48 evrov (moški en evro več kot ženske); na potovanjih po Sloveniji 36 evrov, na potovanjih po tujini pa 55 evrov. Kadar smo potovali po Sloveniji, smo prenočili v povprečju 2,9-krat, v tujini 6,1-krat. **Hrvaška ostaja daleč najbolj priljubljen cilj** naših zasebnih potovanj v tujino, čeprav njena privlačnost v zadnjih letih rahlo upada. V letu 2009 je bila Hrvaška cilj kar za 57 odstotkov zasebnih potovanj v tujino. Delež potovanj v druge države je bil bistveno manjši; na drugem in tretjem mestu sta bili Italija ter Bosna in Hercegovina s sedem- oziroma s šest-odstotnim deležem.

Delovanje
gospodarstva in države

20 LET SAMOSTOJNOSTI
REPUBLIKA SLOVENIJA

GOSPODARSKI REZULTATI

*“Zrno do zrna pogača,
kamen na kamen palača.”*

Ljudski pregovor

...

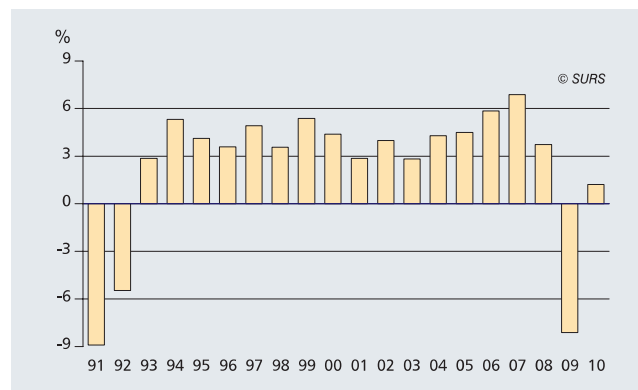
• Težave na začetku in na koncu

Vzpostavitev samostojne države, zamenjava gospodarskega sistema in splošni gospodarski razvoj so prispevali k velikim spremembam slovenskega gospodarstva po letu 1991. Prva leta po osamosvojitvi so bila za gospodarstvo zelo težka. To se je odrazilo v močnem padcu gospodarske aktivnosti v prvih dveh letih: leta 1991 se je BDP realno zmanjšal za 8,9 odstotka, leta 1992 pa za 5,5 odstotka. Že v letu 1993 se je gospodarska aktivnost začela povečevati, in to je trajalo vse do leta 2008.

Najvišje stopnje gospodarske rasti smo dosegli v obdobju izjemne konjunktуре, zlasti v letu 2007; BDP se je takrat realno zvišal za 6,9 odstotka. V letu 2009, ki ga je zaznamovala velika gospodarska kriza v precejšnjem delu razvitega sveta, se je BDP realno zmanjšal za 8,1 odstotka, že v naslednjem letu, 2010, pa smo znova zabeležili – sicer rahlo, 1,2-odstotno – gospodarsko rast.

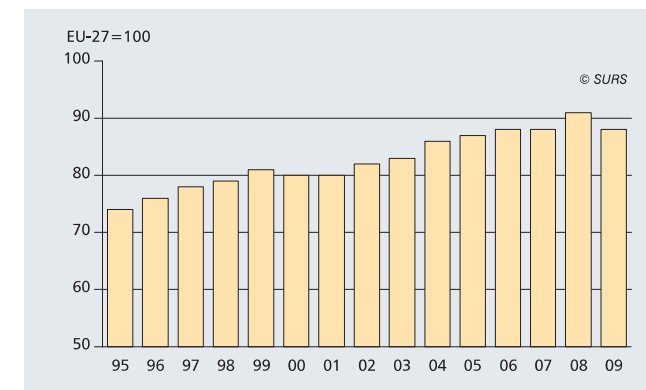
V celotnem obdobju od leta 1991 do leta 2010 se je BDP realno zvišal za 73 odstotkov. Nominalno se je BDP v tem obdobju povečal za 2.311 odstotkov: s približno 1,5 milijarde evrov v letu 1991 na 36 milijard evrov v letu 2010.

Letna realna rast BDP

Vir: SURS

BDP na prebivalca po kupni moči

Vir: Eurostat

Zaradi stalne gospodarske rasti, ki je presegala rast v drugih državah članicah EU, smo zmanjševali zaostanek v gospodarski razvitosti do povprečja EU. V letu 1995 je slovenski BDP na prebivalca po kupni moči dosegal 74 odstotkov povprečja sedemindvajseterice, leta 2009 pa 88 odstotkov tega povprečja.

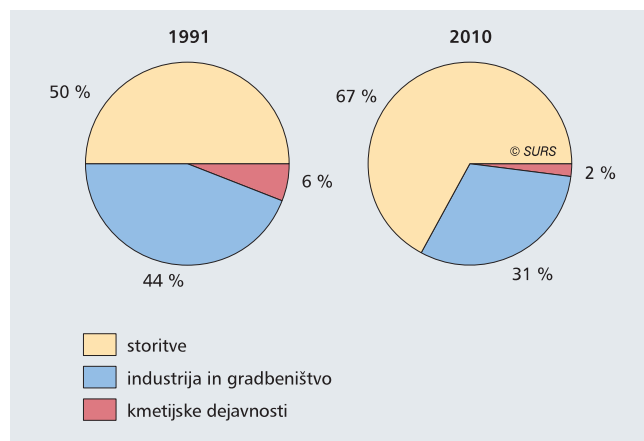
Slovensko gospodarstvo je ustvarjalo čedalje večji BDP, čeprav je rast zaposlenosti močno zaostajala za rastjo BDP. Posledično je stalno naraščala tudi produktivnost dela kot razmerje med realno rastjo BDP in rastjo zaposlenosti. V obdobju od leta 1991 do leta 2010 se je produktivnost dela povečala za 77 odstotkov, to je nekoliko več, kot se je v omenjenem obdobju realno povečal BDP.

• Spremembe v strukturi gospodarstva

Struktura gospodarstva se je od leta 1991 do danes močno spremenila, podobne spremembe pa so značilne tudi za druge države. Delež kmetijskih dejavnosti v BDP se je zmanjšal za več kot polovico, s 5,7 odstotka BDP v letu 1991 na 2,4 odstotka v letu 2010. Prav tako se je močno zmanjšal delež industrije in gradbeništva; te dejavnosti so v letu 1991 ustvarile 44 odstotkov BDP, v letu 2010 pa 31 odstotkov. Močno pa se je povečal delež storitev, in sicer s 50 odstotkov v letu 1991 na 67 odstotkov v letu 2010.

Delež dejavnosti v BDP

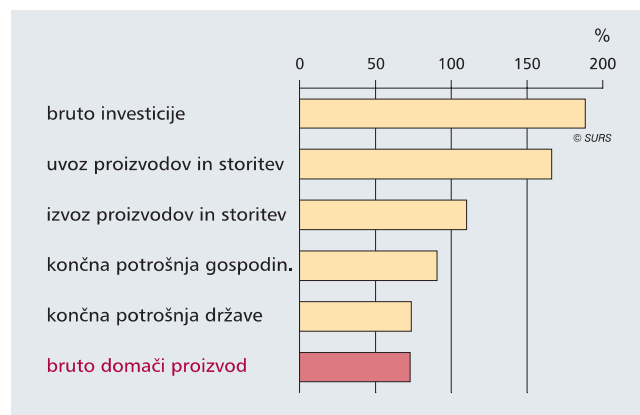

Vir: SURS

Precejšnje spremembe so se zgodile tudi v strukturi trošenja. Leta 1991 je bilo slovensko gospodarstvo še vedno tipično regionalno gospodarstvo tedanjega časa, ki je izvažalo več kot 80 odstotkov svojega BDP, uvažalo pa več kot 70 odstotkov BDP. Zaradi izgube jugoslovanskega trga se je delež izvoza v naslednjih letih močno znižal in je najnižjo vrednost dosegel leta 1999 (48 odstotkov BDP). **Leta 2010 je imel izvoz 63-odstotni delež v BDP, torej še vedno precej manj od deleža v letu 1991. Glede na leto 1991 so svoj delež v strukturi BDP najbolj povečale bruto investicije.** Tudi realno so se v tem obdobju najbolj povečale bruto investicije, in sicer za 189 odstotkov. Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo so se povečali precej manj, v letu 2010 so bili glede na vrednost iz leta 1991 realno višji za 91 odstotkov.

Realna rast 1991–2010

Vir: SURS

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

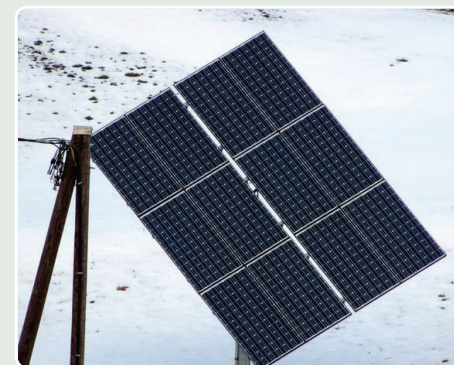
- Okolje, v katerem živimo
- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati

Delovanje države

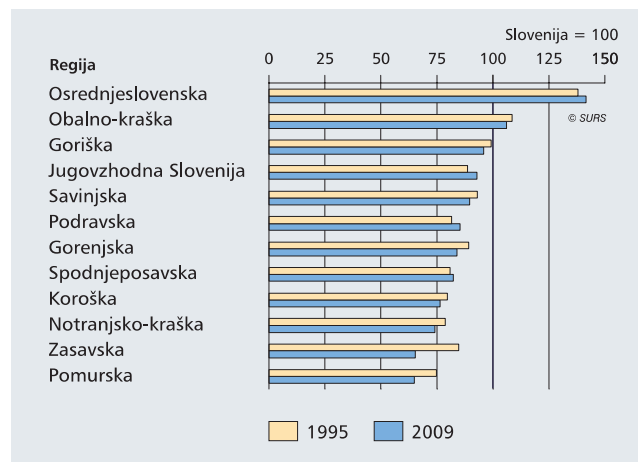
Naše politično udejstvovanje

• Razvitost po regijah

Gospodarska razvitost ni enaka v vseh slovenskih regijah. Od slovenskega povprečja, merjeno z regionalnim BDP na prebivalca, najbolj **izstopa osrednjeslovenska regija**; v obdobju po letu 1995 je v povprečju še povečevala svojo prednost in v letu 2008 dosegla **42 odstotkov večji BDP na prebivalca od slovenskega povprečja**. Obratno velja za regijo, ki najbolj zaostaja za slovenskim povprečjem. **Pomurska regija je v letu 1995 za slovenskim povprečjem zaostajala za 25 odstotkov**, v naslednjih letih pa se je njen zaostanek samo še povečeval in se do leta 2008 povečal na 35 odstotkov povprečnega BDP na prebivalca v Sloveniji. Posledično se je v obdobju po letu 1995 povečala razlika v ustvarjenem BDP na prebivalca med najbolj razvito in najmanj razvito regijo; v letu 1995 je znašala 63 odstotnih točk, leta 2008 pa 77 odstotnih točk.

Regionalni BDP na prebivalca

Vir: SURS

Ali ste vedeli?

- V letu 2008 je osrednjeslovenska regija po gospodarski razvitosti slovensko povprečje prehitevala za osem let.
- Pomurska in zasavska regija sta leta 2008 po gospodarski razvitosti za slovenskim povprečjem zaostajali za deset let.

Regionalne razlike v gospodarski razvitosti se torej ne zmanjšujejo kljub čedalje večjemu številu občin. V letu 1991 smo imeli 62 občin, leta 1995 se je z uveljavitvijo Zakona o ustanovitvi občin in določitvi njihovih območij njihovo število povečalo na 147, leta 1999 na 192, leta 2003 je nastala še občina Šmartno pri Litiji, od leta 2008 imamo 210 občin, od letošnjega leta pa z ustanovitvijo občine Mirna 211 občin.

Ne glede na navedeno pa so razlike v gospodarski razvitosti med regijami v Sloveniji med najmanjšimi v EU; v letu 2007 se je Slovenija po merilu razpršenosti regionalnega BDP uvrstila na šesto mesto med državami članicami EU.

DELOVANJE DRŽAVE

*“Pazite se majhnih stroškov:
majhna luknjica lahko potopi še tako veliko ladjo.”*

Benjamin Franklin

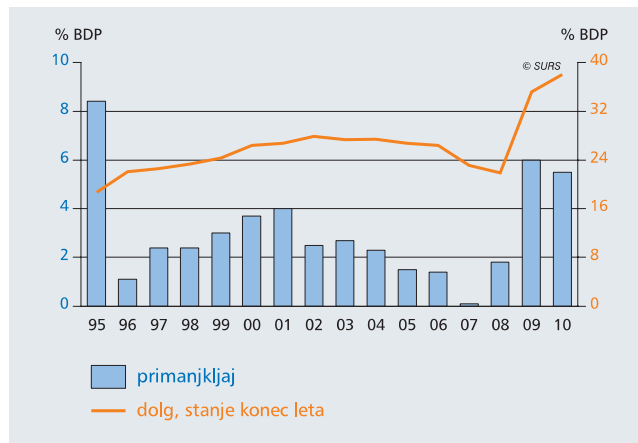
• • •

• Primanjkljaj in dolg države

Sektor država je pomemben del slovenskega gospodarstva. V **celotnem obdobju od 1995 do 2010 je država ustvarjala tekoči primanjkljaj**, to pomeni, da njeni prihodki niso zadoščali za pokrivanje odhodkov. Največji tekoči primanjkljaj je država ustvarila leta 1995, vendar je pri tem pomembno, da je večji del takšnega primanjkljaja posledica knjiženja transakcije v zvezi z vračilom po vojni odvetnega premoženja. Po letu 1995 je nato država vsako leto ustvarjala primanjkljaj v vrednosti od 0,1 do 4,0 odstotka BDP. V letu 2009 se je primanjkljaj zaradi gospodarske krize močno povečal, na 6,0 odstotka BDP, v letu 2010 pa so bili prihodki države za 5,5 odstotka BDP manjši od njenih odhodkov.

Primanjkljaj in dolg sektorja država

Vir: SURS

Zaradi stalnega ustvarjanja tekočega primanjkljaja in tudi drugih razlogov se je **po letu 1994 povečevala tudi zadolženost države**. Ob koncu leta 1994 je bruto dolg države znašal 1.618 milijonov evrov ali 19 odstotkov BDP. Do izbruha gospodarske krize leta 2009 je bil dolg precej stabilen; v obdobju do vstopa Slovenije v EU leta 2004 se je postopoma povečal na okoli 27 odstotkov BDP, po vstopu v EU pa se je glede na BDP do konca leta 2008 nižal. V letu 2009 se je zaradi gospodarske krize povečal kar za 4.269 milijonov evrov, na 12.449 milijonov evrov ali 35 odstotkov BDP.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
Še vedno se nas rodi premalo
Gremo v šolo
Ustvarjamo si družino
Vključujemo se na trg dela
Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Okolje, v katerem živimo
Kako skrbimo za svoje zdravje
Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

Gospodarski rezultati
Delovanje države

Naše politično udejstvovanje

• Smo socialna država?

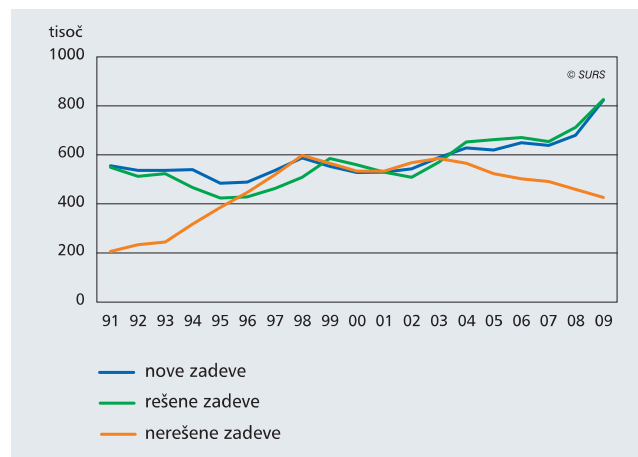
Država namenja največ svojih izdatkov za socialno zaščito.

To področje obsega izdatke, povezane z različnimi tveganji in potrebami, kot so bolezen, invalidnost, starost, otroci, brezposelnost in druge oblike socialne izključenosti (pretežno pokojnine in druga socialna nadomestila). Od leta 1999 dalje se je delež izdatkov za socialno zaščito zmanjševal do leta 2007; takrat je dosegel svojo najnižjo vrednost (15 odstotkov BDP), nato pa se je v samo dveh letih, do leta 2009, povečal na 18 odstotkov BDP. **Druga največja skupina izdatkov so izdatki za zdravstvo.** Tudi njihov delež se je po letu 1999 v večini let zmanjševal, nato pa se je v letu 2009 precej zvišal in dosegel vrednost 6,8 odstotka BDP. **Tretja največja skupina so izdatki za izobraževanje;** ti so v letu 2009 znašali 6,7 odstotka BDP. Za obrambo je država v letu 2009 namenila 1,5 odstotka BDP, to je za 0,4 odstotne točke več kot v letu 1999.

• Pravosodni sistem

Eden izmed državotvornih sistemov, ki je pogosto predmet razprav v slovenski družbi, je pravosodni sistem. **Število sodnikov se je od leta 1991 do danes podvojilo:** konec leta 1991 jih je bilo 512, konec leta 2009 pa 1.011. Hkrati se je v tem obdobju **zelo povečalo tudi število novih zadev** na sodiščih, s 556 tisoč v letu 1991 na 825 tisoč v letu 2009 (ali za 48 odstotkov). Število rešenih zadev se je povečalo za polovico, vendar se je obenem podvojilo število nerešenih zadev. Razmerje med rešenimi in nerešenimi zadevami se je do leta 1998 zmanjševalo, po letu 1999 pa se z manjšimi nihanjmi po letih povečuje; to pomeni, da se sodni zaostanki zmanjšujejo.

Število zadev na sodiščih

Vir: Ministrstvo za pravosodje

Po letu 1991, zlasti pa po letu 1994 in sprejemu novega zakona o kazenskem postopku, se je močno znižalo število mladoletnih obsojencev. V letu 1991 je bilo tako zaradi kaznivih dejanj obsojenih 1.076 mladoletnikov, leta 2009 pa 418. Največ mladoletnih je bilo leta 2009 obsojenih zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje, in sicer 64 odstotkov; zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo je bilo obsojenih 14 odstotkov mladoletnih, zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost 2,6 odstotka in zaradi drugih razlogov 19 odstotkov mladoletnih. V zadnjih dvajsetih letih je opaziti zlasti trend povečevanja števila mladoletnih, ki so obsojeni zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo, ter trend zmanjševanja obsodb zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje.

Število polnoletnih obsojencev kaznivih dejanj se je od leta 1991 do 1995 močno zmanjšalo, potem pa je začelo znova naraščati, tako da je bilo število obsojencev v letu 2009 skoraj enako tistemu v letu 1991 (približno osem tisoč). V celotnem obdobju je bilo med vsemi obsojenimi polnoletnimi osebami 44 odstotkov oseb obsojenih zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje, 11 odstotkov oseb zaradi kaznivih dejanj zoper življenje in telo, 1,2 odstotka oseb zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, 45 odstotkov oseb pa zaradi drugih kaznivih dejanj. Med polnoletnimi obsojenci kaznivih dejanj prevladujejo moški z 88-odstotnim deležem; žensk je med obsojenimi osebami torej 12 odstotkov.

Ali ste vedeli?

- Leta 2009 se je 90 odstotkov prebivalcev Ljubljane in 89 odstotkov prebivalcev Maribora počutilo varne v svojem okolju, ko se je stemnilo.
- Najpogostejši kriminalni dogodki v Ljubljani so bili v letu 2008 vandalski napadi na vozila.

NAŠE POLITIČNO UDEJSTVOVANJE

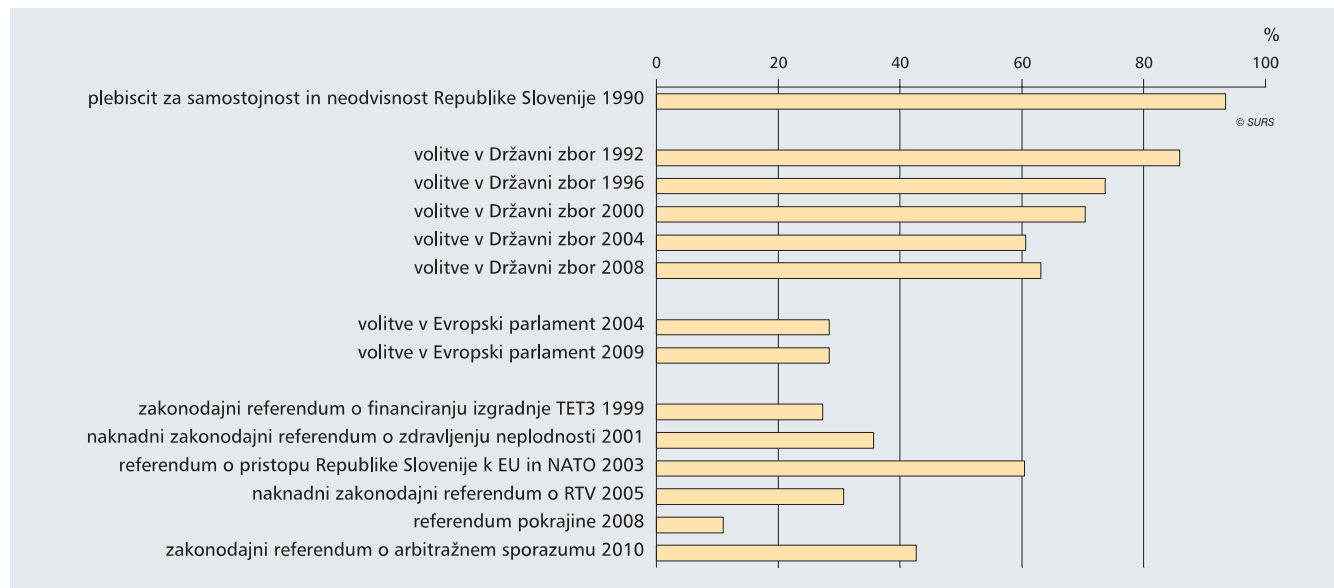
“Nihče ni tako dober, da bi lahko vladal drugemu brez njegovega privoljenja.”

Abraham Lincoln

• • •

Plebiscita za samostojnost in neodvisnost Republike Slovenije 23. decembra 1990 se je udeležilo 93 odstotkov volivcev. Tako velike volilne udeležbe nismo dosegli na nobenih volitvah ali referendumu več.

Volilna udeležba na posameznih volitvah in referendumih

Vir: SURS in Republiška volilna komisija

Dokaj visoka je bila volilna udeležba še pri volitvah v Državni zbor leta 1992 (86-odstotna), potem pa je bila pri vseh naslednjih do državnoborskih volitev leta 2004 nižja. Teh volitev se je udeležilo samo še 61 odstotkov volilnih upravičencev. Pri volitvah leta 2008 je bila volilna udeležba nekoliko višja, 63-odstotna. Podobno velja tudi za referendum o pristopu Slovenije k EU in NATU (potekala sta hkrati); udeležilo se ju je 60 odstotkov volilnih upravičencev.

1991 – 2011

TAKO POTEKA NAŠE ŽIVLJENJE

- Osnovni podatki o prebivalcih Slovenije
- Še vedno se nas rodi premalo
- Gremo v šolo
- Ustvarjamo si družino
- Vključujemo se na trg dela
- Vstopamo v tretje življenjsko obdobje
- Tudi odhajanje je del življenja

KAKOVOST ŽIVLJENJA

- Okolje, v katerem živimo
- Kako skrbimo za svoje zdravje
- Premoženjske razmere

DELOVANJE GOSPODARSTVA IN DRŽAVE

- Gospodarski rezultati
- Delovanje države
- Naše politično udejstvovanje

Daleč najmanjša je bila udeležba na referendumih o različnih posameznih vprašanjih: referendum o pokrajinah leta 2008 se je na primer udeležilo samo 11 odstotkov volilnih upravičencev, na referendumu o RTV leta 2010 je bila volilna udeležba 15-odstotna, referendum o financiranju izgradnje TET 3 leta 1999 se je udeležilo 27 odstotkov volilnih upravičencev, na referendumu o zdravljenju neplodnosti in o postopkih oploditve z biomedicinsko pomočjo leta 2001 je glasovalo 36 odstotkov volilnih upravičencev itd. Pri tem vzbuja skrb tudi dejstvo, da je bila izredno nizka tudi volilna udeležba na volitvah poslancev v Evropski parlament, saj se jih je obakrat, leta 2004 in leta 2009, udeležilo samo 28 odstotkov volilcev.

V tej publikaciji smo prikazali nekatere dele poti, ki smo jo Slovenija in njeni prebivalci prehodili v času samostojnosti. Na osnovi podatkov o volilnih udeležbah jo lahko končamo z ugotovitvijo, da je navdušenost nad možnostjo za samostojno državo, ki smo jo prebivalci Slovenije pokazali v drugi polovici osemdesetih, v poznejših letih v dokajšnji meri izginila, prav tako navdušenost nad priložnostjo za vplivanje na pomembne skupne odločitve in za sooblikovanje teh odločitev. Vsakemu bralcu posebej prepuščamo, da si na tej osnovi ustvari svoje sklepe in oblikuje svoja pričakovanja za prihodnjih dvajset let.

Navsezadnje je statistika s svojim spremljanjem dogajanja in z zaznavanjem sprememb v družbi neločljivo vpeta v naše vsakdanje življenje. Tudi zato je vsak izmed nas del tega statističnega mozaika, ki ga za konec lahko sklenemo s tole mislijo:

*“Vsak izmed nas postane del zgodovine –
pa če to hoče ali ne, če se tega zaveda ali ne.”*

Philip Roth

Če ni drugače navedeno, se vsi podatki v tej publikaciji nanašajo na Slovenijo.

Podatki o regijah se nanašajo na statistične regije.

Zbiranje podatkov za publikacijo je bilo zaključeno 15. aprila 2011.

Vir vseh podatkov v tej publikaciji je Statistični urad Republike Slovenije, razen tam, kjer je to posebej navedeno bodisi v besedilu, slikah, tabelah ali v nadaljevanju.

Prebivalci Slovenije

Vsi podatki o prebivalcih Slovenije so po stanju na začetku leta.

Prebivalci Slovenije po državi rojstva

Vir: Eurostat, migr_pop3ctb.

Prebivalci, rojeni v tujini, po državah

Vir: OECD, International Migration Outlook 2010.

www.oecd.org/document/2/0,3746,en_2649_39023663_45634233_1_1_1_1,00.html

Prošnje za priznanje mednarodne zaščite

Vir: MNZ, Poročilo Direktorata za migracije in integracijo za leto 2010.

www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/DML/Statisticko_porocilo_-_SLO_-_Lektorirano_01.pdf

Zadovoljstvo z življenjem

Vir: Eurobarometer.

ec.europa.eu/public_opinion/cf/showtable.cfm?keyID=1&nationID=25,&startdate=2004.10&enddate=2010.06&lang=sl

Indeks pozitivnih in indeks negativnih izkušenj

Vir: OECD, Factbook 2010.

doi: 10.1787/factbook-2010-table262-en

Porodi s carskim rezom

Vir: OECD, Health Data 2010, October 2010.

www.irdes.fr/EcoSante/Download/OECDHealthData_FrequentlyRequestedData.xls

Doba bivanja v porodnišnici

Vir: OECD, Health Data 2010, October 2010.

www.irdes.fr/EcoSante/Download/OECDHealthData_FrequentlyRequestedData.xls

Zgodovinski pregled mature

Vir: Mateja Ribarič, Od mature do mature

(Zgodovinski razvoj mature na Slovenskem 1849/50-1994/95).

www.ssolski-muzej.si/slo/schoolchronicles.php?action=detail&item=318#mateja

Podatki o splošni maturi

Vir: Republiški izpitni center.

www.ric.si/splosna_matura/statisticni_podatki/

Študij v tujini

Vir: CMEPIUS

(Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja).

www.cmeplus.si/files/cmeplus/userfiles/erasmus/report_ERA.pdf

Vrednotna hierarhija družine

Vir: Center za raziskovanje javnega mnenja, Slovensko javno mnenje 2006.

www.cjm.si/sites/cjm.si/files/file/e-dokumenti/Vrednotne_orientacije_2006.pdf

Obiskovanje šole za bodoče starše

Vir: IVZ, Perinatalni informacijski sistem Republike Slovenije.

www.ivz.si/Mp.aspx?ni=46&pi=5&_5_id=56&_5_PageIndex=0&_5_groupId=185&_5_newsCategory=&_5_action=ShowNewsFull&pl=46-5.0

Prisotnost očetov pri porodih

Vir: IVZ, Perinatalni informacijski sistem Republike Slovenije.

www.ivz.si/Mp.aspx?ni=46&pi=5&_5_id=56&_5_PageIndex=0&_5_groupId=185&_5_newsCategory=&_5_action=ShowNewsFull&pl=46-5.0

Dovoljena splavnost

Viri: SURS, Statistični letopisi; IVZ, Informacijski sistem spremljanja fetalnih smrti v Sloveniji.

Registrirano brezposelni

Vir: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

www.ess.gov.si/_files/63/Gibanje%20BP_1987-2009.pdf

www.ess.gov.si/_files/1972/12_2010.doc

Upokojevanje, upokojenci, pokojninska doba, doba prejetanja pokojnin

Vir: ZPIZ.

www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/zavarovanci+in+uzivalci+pravc

Oskrba na domu

Vir: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, Izvajanje pomoči na domu – analiza stanja v letu 2009.
www.irsv.si/publikacije/leto-2010/index.html

Oskrbovana stanovanja

Viri: MDDSZ.
www.mddsz.gov.si/index.php?id=6800
Center za vseživljenjsko informiranje in medgeneracijsko sožitje.
www.seniorji.info/Oskrbovano_-_varovano_stanovanje
Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja.
www.ns-piz.si/oskr_stan.html

Univerza za tretje življenjsko obdobje

Vir: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.
www.univerzazatretjeobd-drustvo.si/porast.htm

Vzroki smrti

Viri: IVZ, SURS.

Stopnja samomora za EU

Vir: Eurostat, tps00122.

Stopnja umrljivosti zaradi prometnih nesreč za EU

Vir: Eurostat, tps00165.

Ekološko kmetijstvo

Vir: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Informacije o poteku izgradnje avtocest

Vir: Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji.
www.dars.si/Dokumenti/O_avtocestah_21.aspx

Število avtomobilov

Vir: MNZ.

Izpusti toplogrednih plinov

Vir: ARSO.
okolje.arso.gov.si/onesnazevanje_zraka/pages.php?op=print&id=toplogredni_plini_kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=157

Število čistilnih naprav

Vir: ARSO, Zbirka podatkov o komunalnih in skupnih čistilnih napravah.
okolje.arso.gov.si/onesnazevanje_voda/upload/File/Podatki_cistilne_za_splet_2009.xls

Podatki o vremenu

Vir: ARSO.

Naravne nesreče

Vir: Ministrstvo za obrambo, poročila Uprave za zaščito in reševanje.
www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=3&id=103
www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=3&id=3809
www.sos112.si/slo/clanek.php?catid=3&id=3496

Zdravstveno stanje odraslih prebivalcev

Vir: IVZ, Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu - EHIS 2007.
www.ivz.si/podatkovne_zbirke?pi=5&_5_Filename=422.xls&_5_MediaId=422&_5_AutoResize=false&pl=46-5.3

Podatki o raku

Viri:

Onkološki inštitut Ljubljana, Register raka Republike Slovenije.
www.slora.si/rak-v-sloveniji

Onkološki inštitut Ljubljana, Rak v Sloveniji 2007.
www.onko-i.si/fileadmin/onko/datoteke/dokumenti/LP_2007.pdf

Onkološki inštitut Ljubljana, Nekaj osnovnih podatkov in zanimivosti iz zadnjega letnega Poročila registra raka Republike Slovenije.
www.onko-i.si/fileadmin/onko/datoteke/dokumenti/rakvSlo_2009.pdf

Število zdravnikov

Vir: IVZ, Evidenca gibanja zdravstvenih delavcev in mreža zdravstvenih zavodov.

Izdani recepti

Vir: IVZ, Zdravstveni statistični letopisi 1999-2009.

Bolniške odsotnosti

Vir: IVZ, Evidenca začasne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb, nege in drugih vzrokov.

Kajenje

Viri:

IVZ, Izbrani zdravstveni kazalniki - Slovenija, EU od 1998 do 2008.

www.ivz.si/zdravstveni_kazalnik?pi=5&_5_Filename=2626.xls&_5_Mediald=2626&_5_AutoResize=false&pl=48-5.3.

IVZ, HFA kazalniki, Slovenija, 1993 do 2007.

www.ivz.si/zdravstveni_kazalnik?pi=5&_5_Filename=669.xls&_5_Mediald=669&_5_AutoResize=false&pl=48-5.3.

SURS, IVZ, Zdravje in zdravstveno varstvo v Sloveniji.

www.stat.si/doc/pub/Zdravje%20in%20zdravstveno%20varstvo-slo.pdf

IVZ, Perinatalni informacijski sistem Republike Slovenije.

www.ivz.si/Mp.aspx?ni=46&pi=5&_5_id=56&_5_PageIndex=0&_5_groupId=185&_5_newsCategory=&_5_action=ShowNewsFull&pl=46-5.0.

IVZ, Zdravje v Sloveniji.

www.ivz.si/Mp.aspx/Zdravje_v_Sloveniji.pdf?ni=164&pi=5&_5_attachmentID=3061&_5_attachmentName=Zdravje+v+Sloveniji&_5_mimeType=application%2Fpdf&_5_action=DownloadAttachment&pl=164-5.3.

Poraba alkohola

Viri:

IVZ, Podatki o porabi čistega alkohola na prebivalca za zadnjih 10 let (in oceni neregistrirane porabe).

www.ivz.si/alkohol?pi=5&_5_Filename=attName.png&_5_Mediald=3239&_5_AutoResize=false&pl=12-5.3.

IVZ, Trendi zdravstvenih kazalnikov SZO za Slovenijo - 19. 3. 2009.

www.ivz.si/zdravstveni_kazalnik?pi=5&_5_Filename=668.pdf&_5_Mediald=668&_5_AutoResize=false&pl=48-5.3.

Ministrstvo za zdravje, Alkohol - stanje v Sloveniji.

www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javno_zdravje_09/Alkohol_Stanje_v_Sloveniji.doc

Čebašek Travnik Z., Alkohol in alkoholna politika v Sloveniji in Evropi.

www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/mz_dokumenti/mz_dokumenti_2007/prepovedane_droge_in_alkohol/alkohol_in_alkoholna_politika_v_Sloveniji_in_EU.pdf.

Poraba osnovnih skupin živil in kalorij

Viri:

Svetovna zdravstvena organizacija, baza Health for all database (HFA DB).

data.euro.who.int/hfadbf/

OECD, Health Data 2010, October 2010.

www.oecd.org/document/30/0,3746,en_2649_37407_12968734_1_1_1_37407,00.html

Povprečna višina, teža, indeks telesne mase

Vir: IVZ, Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu - EHIS 2007.

www.ivz.si/podatkovne_zbirke?pi=5&_5_Filename=422.xls&_5_Mediald=422&_5_AutoResize=false&pl=46-5.3.

Stopnja varčevanja gospodinjev v EU

Vir: Eurostat, nasa_ki.

Minimalna plača

Viri:

Delo, Sobotna priloga 12. marca 2011.

MDDSZ.

www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/zakon_min_placa_2006_vlada.pdf

DURS.

www.durs.gov.si/si/aktualno/minimalna_in_zajamcena_placa/minimalna_placa_po_mesecih/

Pokojnine

Vir: ZPIZ.

www.zpiz.si/wps/wcm/connect/zpiz+internet/zpiz/prvastran/zavod/visina+dajatev+iz+piz

Socialni transferji

Vir: MDDSZ.

Porazdelitev dohodka gospodinjev v EU

Gospodinjstva po dohodkovnih razredih: opredeljeno po kvintilih.

Vir: Eurostat, ilc_di12, Statistics in Focus 16/2011.

epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-016/EN/KS-SF-11-016-EN.PDF

Ljubljanski maraton

Vir: Ljubljanski maraton.

www.ljubljanskimaraton.si

Pot ob žici

Vir: Pot ob žici.

www.pohod.si/index.asp?s=8&p=1&l=sl

Maraton Franja

Vir: Maraton Franja.

www.franja.org/domov.html

Olimpijske medalje

Vir: Mednarodni olimpijski komite, Eurostat, U.S. Census Bureau, China Statistical Yearbook 2009.

Vrednost BDP za leto 1991

Vrednost je okvirno preračunana na raven po sedaj uporabljeni metodologiji.

BDP na prebivalca po kupni moči

Vir: Eurostat, prc_ppp_ind.

Časovno odstopanje regionalne gospodarske razvitosti od slovenskega povprečja

Gospodarska razvitost je izračunana kot vrednost BDP na prebivalca, preračunana na stalne cene z uporabo implicitnega deflatorja nacionalnega BDP.

Časovno odstopanje je izračunano po metodi časovnih distanc dr. Pavla Sicherla.

Razpršenost regionalnega BDP

Vir: Eurostat, nama_r_e0digdp.

Število sodnikov

Vir: Ministrstvo za pravosodje.

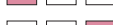
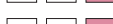
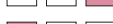
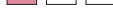
Število zadev na sodiščih

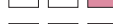
Vir: Ministrstvo za pravosodje, Sodna statistika, Analiza sodnih zaostankov.

Volilna udeležba

Vir: Državna volilna komisija.

VIRI FOTOGRAFIJ

stran 7		Foto: Primož Lavre, vir UKOM
stran 8		Foto: Primož Lavre, vir UKOM
stran 9		Foto: Sokol
stran 11		Foto: Daniel Novakovič/STA
stran 11		Foto: SURS
stran 12		Foto: Arsen Perić
stran 13		Foto: Tamino Petelinšek/STA
stran 14		Foto: UKOM
stran 15		Foto: UKOM
stran 17		Foto: SURS
stran 17		Foto: Ada Poklač
stran 18		Foto: www.siol.net/trendi/zdravje/2008/03/dominor.aspx
stran 19		Foto: Ada Poklač
stran 19		Foto: SURS
stran 20		Foto: Sokol
stran 21		Foto: Primož Lavre
stran 21		Foto: UKOM
stran 22		Foto: Daniel Novakovič/STA
stran 23		Foto: Ada Poklač
stran 24		Foto: Miha Pavšek
stran 24		Foto: UKOM
stran 25		Foto: UKOM
stran 25		Foto: Ada Poklač
stran 26		Foto: Ada Poklač
stran 27		Foto: Arsen Perić
stran 28		Foto: UKOM
stran 29		Foto: UKOM
stran 30		Foto: Sokol

stran 31		Foto: Daniel Novakovič/STA
stran 33		Foto: Daniel Novakovič/STA
stran 33		Foto: UKOM
stran 34		Foto: Daniel Novakovič/STA
stran 35		Foto: Sokol
stran 36		Foto: UKOM
stran 37		Foto: UKOM
stran 37		Foto: Primož Lavre
stran 39		Foto: Stanko Gruden/STA
stran 40		Foto: Sokol
stran 41		Foto: UKOM
stran 41		Foto: UKOM
stran 42		Foto: UKOM
stran 43		Foto: Dome Grögl/STA
stran 44		Foto: UKOM
stran 45		Foto: UKOM
stran 45		Foto: UKOM
stran 47		Foto: UKOM
stran 48		Foto: UKOM
stran 49		Foto: UKOM
stran 49		Foto: Sokol
stran 50		Foto: UKOM
stran 50		Foto: UKOM
stran 51		Foto: UKOM
stran 51		Foto: UKOM
stran 52		Foto: Katarina Krmelj
stran 53		Foto: Katarina Krmelj
stran 54		Foto: UKOM

OKRAJŠAVE

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	Bruto domači proizvod
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
EU	Evropska unija
IVZ	Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
STA	Slovenska tiskovna agencija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UKOM	Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

